

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO FINANCIJA/
FINANCIJA I TREZORA

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ФИНАНСИЈА
И ТРЕЗОРА

BOSNIA AND HERCEGOVINA
MINISTRY OF FINANCE
AND TREASURY

SREDIŠNJA/SREDIŠNJA HARMONIZACIJSKA JEDINICA
ЦЕНТРАЛНА ХАРМОНИЗАЦИЈСКА ЈЕДИНИЦА

GODIŠNJE KONSOLIDIRANO IZVJEŠĆE
UNUTARNJE REVIZIJE ZA
2020. GODINU

Sarajevo, ožujak 2021. godine

Sadržaj

1. Uvod	2
2. Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH - SHJ.....	3
3. Temelj za pripremu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH	10
3.1. <i>Zakonodavni okvir</i>	10
3.2. <i>Metodologija rada unutarnje revizije u institucijama BiH</i>	11
4. Konsolidirano izvješće o unutarnjoj reviziji po godišnjim izvješćima JUR za 2020. godinu	13
4.1. <i>Jedinice unutarnje revizije institucija BiH – pregled uspostave JUR</i>	14
4.2. <i>Nadležnost jedinica za unutarnju reviziju</i>	16
4.3. <i>Izvješća jedinica unutarnje revizije.....</i>	18
4.4. <i>Pregled uspostave i razvoja sustava unutarnje revizije institucija BiH.....</i>	33
4.5. <i>Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica unutarnje revizije institucija BiH .</i>	37
4.6. <i>Kontinuirana profesionalna edukacija unutarnjih revizora u institucijama BiH.....</i>	45
4.7. <i>Unaprjeđenje sustava unutarnje revizije</i>	47
5. Informacija o realizaciji Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025 godina u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju i Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije za 2020. godinu	49
5.1. <i>Osnove Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025 godina i informacija o njenoj realizaciji.....</i>	49
5.2. <i>Operativni godišnji akcijski plan Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za 2020. godinu</i>	50
6. Realizacija zaključaka Vijeća ministara BiH.....	54

1. Uvod

Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH (u daljnjem tekstu: SHJ) obvezna je, sukladno odredbama članka 25. Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 27/08 i 32/12), pripremiti Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije.

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje osnovne podatke o sustavu unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), podatke o aktivnostima Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora BiH, podatke o jedinicama unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, podatke o revidiranim institucijama, kao i podatke o izvršenim unutarnjim revizijama od strane jedinica za unutarnju reviziju institucija BiH i podatke o poduzetim aktivnostima na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

Sustav unutarnje revizije dio je sustava javne unutarnje financijske kontrole (*PIFC – Public Internal Financial Control*) koji je razvila Europska komisija i koji ima za cilj da zemljama u procesu pridruživanja Europskoj uniji pruži pomoć u razumijevanju i primjeni dobro razvijenih i efektivnih sustava unutarnje kontrole.

Sustav unutarnje revizije u institucijama BiH, pored Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), definiran je i strateškim dokumentima i to: Strategijom razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016-2018. godina koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 87. sjednici održanoj 29.12.2016. godine i Strategijom razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godina, koju je usvojilo Vijeće ministara BiH na 8. sjednici, održanoj 11.06.2020. godine.

Važan segment sustava unutarnje revizije u javnom sektoru BiH predstavlja i Koordinacijski odbor središnjih jedinica za harmonizaciju (KO SJH). Ovo tijelo čine rukovoditelji Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine, Središnje harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva financija i Centralne jedinice za harmonizaciju Ministarstva financija Republike Srpske.

U nastavku dajemo pregled stanja zakonodavnog okvira unutarnje revizije u institucijama BiH, podatke o: aktivnostima SHJ, jedinicama unutarnje revizije i izvršenim unutarnjim revizijama, preporukama iz izvješća unutarnje revizije sačinjenim tijekom izvještajnog razdoblja, poštovanju metodologije unutarnje revizije, kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH, realizaciji Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije¹ za 2020. godinu, kao i mjerama i aktivnostima poduzetim od strane institucija i unutarnje revizije na realizaciji zaključaka Vijeća ministara BiH.

¹ Strategija razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025. godina

2. Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH - SHJ

Obveza Bosne i Hercegovine na polju unutarnje revizije utvrđena je člankom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i Bosne i Hercegovine u dijelu pod nazivom „Suradnja u području revizije i financijske kontrole“ („Službeni glasnik BiH - Međunarodni ugovori“, broj 10/08).

U skladu sa Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 27/08 i 32/12), Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između Europskih zajednica i njihovih država članica i BiH („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“, broj 10/08), Zakonom o ministarstvima i drugim tijelima uprave BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 5/03, 42/03, 26/04, 45/06, 88/07, 35/09, 59/09, 103/09, 87/12, 6/13 i 19/16), a na temelju Odluke Vijeća ministara BiH, broj 113/09 („Službeni glasnik BiH“, broj 44/09), uspostavljena je Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH – SHJ, koja sukladno navedenim propisima ima obvezu uspostaviti i razvijati sustav unutarnje financijske kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, a kao poseban segment ovog sustava uspostaviti sustav i strukturu unutarnje revizije u institucijama BiH.

Potpore uvođenju i razvoju javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini pružila je i Europska unija kroz realizaciju projekata tehničke pomoći financiranih iz sredstava IPA (*Instrument for Pre-Accession Assistance*) fondova potpore Bosni i Hercegovini. Do sada su realizirana dva projekta i to: Projekt PIFC (*Public Internal Financial Control*) i Projekt SPFM (*Strengthening Public Financial Management*), dok je u tijeku realizacija Projekta "Unaprjeđenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini" (PIFC 3). Projektom PIFC pružena je potpora institucijama BiH u procesu uvođenja i razvoja sustava unutarnje revizije (UR) i sustava financijskog upravljanja i kontrole (FUK) utemeljenih na dobrim praksama u državama članicama Europske unije, kao i na iskustvima iz drugih država koje ispunjavaju obveze u svezi s procesima pristupanja članstvu u Europskoj uniji. Kroz projekt SPFM pružena je potpora unaprjeđenju veze između kreiranja politika i procedura planiranja proračuna, te jačanja sustava javne unutarnje financijske kontrole. Projekt PIFC 3 oslanja se na prethodna dva projekta i usmjeren je na pružanje potpore reformi upravljanja javnim financijama u procesu pristupanja Europskoj uniji, kroz jačanje kapaciteta za provedbu financijskog upravljanja i kontrole u javnom sektoru na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

U okviru pomenutih projekata pružena je i tehnička pomoć SHJ kroz Koordinacijski odbor središnjih jedinica za harmonizaciju - KO SJH. Projekt PIFC realiziran je kroz dva segmenta i to: segment unutarnje revizije i segment financijskog upravljanja i kontrole. Kroz Projekt SPFM pružena je potpora unaprjeđenju sustava FUK-a, te približavanja modela koji se koriste, kao i iskustava zemalja u okruženju, ali i u svijetu, u oblasti certifikacije i kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora. Ovaj Projekt okončan je polovicom 2015. godine.

Aktivnosti na realizaciji novog projekta EU "Unaprjeđenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini" (PIFC 3) počele su u listopadu 2018. godine. Do kraja 2020. godine u okviru Projekta izrađen je nacrt okvira za strategiju javne unutarnje financijske kontrole za razdoblje 2020-2025 kojim su definirani ciljevi i područja razvoja PIFC-a na svim razinama vlasti u BiH. Nakon što je KO SJH prihvatio navedeni okvirni strateški dokument, pripremljene su i pojedinačne strategije za svaku razinu vlasti u BiH. Također, do kraja 2020. godine u okviru Projekta pružena je potpora središnjim harmonizacijskim jedinicama u daljnjem razvoju sustava javnih unutarnjih financijskih kontrola, sukladno njihovim specifičnim potrebama i prioritetima koji odgovaraju dostignutoj razini razvoja ovog sustava.

Kao rezultate ovog Projekta, u domenu unutarnje revizije u institucijama BiH, do kraja 2020. godine možemo navesti:

- urađena je Strategija razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025 godina, koja je usvojena na 8. sjednici Vijeća ministara BiH, održanoj 11.06.2020. godine,
- okončane su aktivnosti na pripremi Priručnika za unutarnju reviziju u institucijama BiH (ažurirana verzija), sukladno Međunarodnim standardima za unutarnju reviziju koji su stupili na snagu 01.01.2017. godine,
- u finalnoj fazi izrade je metodologija kontrole kvaliteta unutarnje revizije,
- u tijeku su aktivnosti na izradi softverskih/aplikativnih rješenja za vršenje unutarnje revizije i izvješćivanje.

Planirano je da se u prvoj polovini 2021. godine objavi Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH. Također, planirano je i da se u prvoj polovini 2021. godine okončaju aktivnosti na izradi softverskih/aplikativnih rješenja za vršenje unutarnje revizije i izvješćivanje, te pripremi naputak za njegovu primjenu koji će biti sastavni dio Priručnika. Nakon što bude objavljen Priručnik i izrađen softver za vršenje unutarnje revizije, planirano je da se organiziraju i odgovarajuće obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH.

Očekuje se da će tijekom 2021. godine biti spremna za objavu i metodologija za kontrolu kvaliteta koja će obuhvatiti kako unutarnje i vanjsko ocjenjivanje unutarnje revizije, sukladno Standardima unutarnje revizije, tako i kontrolu kvaliteta koju provodi SHJ u svrhu nadzora nad provedbom propisa iz oblasti unutarnje revizije.

Okvir PIFC-a (*Public Internal Financial Control*) čine tri stuba koji bi trebali osigurati dovoljno sinergijskih efekata kako bi se osiguralo razumno uvjeravanje da unutarnje kontrole funkcioniraju adekvatno i efektivno, a to su:

- funkcionalno neovisna i decentralizirana unutarnja revizija (UR) - koja ima ulogu da pruži pomoć rukovoditelju institucije vršeći pregled adekvatnosti i efektivnosti unutarnjih kontrola i dajući preporuke u cilju unaprjeđenja poslovanja institucije,
- financijsko upravljanje i kontrola (FUK) – koje je usmjereno na jačanje odgovornosti za ostvarivanje ciljeva institucije, te ekonomično, efikasno i efektivno funkcioniranje sustava financijskog upravljanja i kontrole u instituciji i
- SHJ, kao zasebna jedinica, koja razvija i usmjerava proces PIFC-a.

Svaka od tri razine vlasti je, kroz svoju središnju harmonizacijsku jedinicu, dokumente koje je KO SJH odobrio, dalje razrađivao i pripremao dokumente, prilagođavajući okvirne dokumente svojim potrebama. Ovakvim koordiniranim pristupom postignuta je unificiranost u pristupu propisima metodološkog tipa iz oblasti unutarnje revizije.

Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, ovlaštena je za razvoj, rukovođenje i koordinaciju unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine. Sukladno nadležnostima definiranim Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, SHJ je do sada realizirala kako slijedi:

a) Pripremu prijedloga za izmjene Zakona o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine, nakon usaglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;

SHJ je 2012. godine pripremila nacrt Zakona o izmjenama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, kojim su stvorene kvalitetne zakonske pretpostavke za uspostavu efikasnog i ekonomičnog sustava unutarnje revizije u institucijama BiH. Zakon je, nakon usvajanja, objavljen u „Službenom glasniku BiH“, broj: 32/12.

Ovom dopunom zakonskog rješenja definirano je vršenje funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH na način da se osigura efikasnija i racionalnija uspostava jedinica unutarnje revizije, koje će onemogućiti uspostavu nepotrebno velikog broja jedinica unutarnje revizije, nego da se s manjim brojem jedinica koje će, sukladno različitim kriterijima grupiranja i ispunjenosti uvjeta, omogućiti pokrivenost unutarnjom revizijom više ustrojstveno i resorno srodnih institucija, a što za rezultat ima i značajan materijalni efekt u smislu negomilanja neracionalnog broja izvršitelja i troškova koji bi se tako proizveli. Ovakvom izmjenom omogućena je i uspostava jedne jedinice unutarnje revizije koja će vršiti unutarnju reviziju u više ustrojstveno ili resorno srodnih institucija, sukladno principima definiranim Zakonom.

SHJ je, sukladno navedenim odredbama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, pripremila Odluku o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH koja je objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19. Odluka je pripremljena na temelju analize ispunjenosti definiranih kriterija za uspostavu jedinica unutarnje revizije i podataka o godišnjem proračunu i financijskim planovima institucija, te je istom predviđena uspostava ukupno 19 jedinica unutarnje revizije koje će pružati usluge unutarnje revizije u 77 institucija BiH.

b) *Pripremu i implementaciju programa obuke i certificiranja unutarnjih revizora institucija Bosne i Hercegovine, nakon usuglašavanja programa obuke u Koordinacijskom odboru SJH;*

U prethodnom razdoblju izvršena je obuka osoblja koje radi na poslovima unutarnje revizije i financijskog upravljanja i kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Federacije BiH kroz Projekt PIFC i Projekt SPFM, koji su financirani od strane EU. Različite razine obuka pružene su za različite polaznike iz različitih oblasti.

SHJ je donijela Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 7/15 i 89/18), kojim se definira način stjecanja zvanja i certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora u institucijama BiH, te obveza daljnjeg profesionalnog usavršavanja unutarnjih revizora sukladno Standardima unutarnje revizije. Sukladno ovom Programu, SHJ je donijela Odluku o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 92/15, 56/17 i 65/19) i Naputak o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 97/15), kojim su detaljno definirani način i postupak ispunjavanja zahtjeva kontinuirane edukacije.

U proteklom razdoblju SHJ je organizirala, sukladno navedenom Programu, u dva ciklusa obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH u svrhu sticanja Certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora. Obuke se sastoje od teorijske obuke, polaganja pismenog ispita i praktične obuke, koja se odvija kroz provođenje dvije unutarnje revizije u institucijama BiH pod stručnim nadzorom mentora. Do kraja 2020. godine SHJ je certificirala ukupno 39 unutarnjih revizora u institucijama BiH koji su do dana izdavanja Certifikata ispunili uvjete za sticanje istog. Sukladno propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije (KPE) unutarnjih revizora u institucijama BiH, SHJ je i u ovom izvještajnom razdoblju organizirala obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH na teme definirane Programom obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH. Održano je ukupno pet obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH, od kojih je četiri obuke SHJ organizirala samostalno, na teme definirane Planom i programom obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu koji je donijela SHJ MFT BiH². Jednu obuku je SHJ organizirala u suradnji s nizozemskim ekspertima, na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva financija i trezora BiH.

Sukladno navedenim propisima SHJ izdaje, na temelju dostavljenih zahtjeva, mišljenje o priznavanju obuka koje organiziraju međunarodne i domaće organizacije, kao kontinuirane

² Objavljen na veb stranici MFiT BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ i KO SJH.

profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH, kako je to definirano Programom i Odlukom³. U 2020. godini SHJ je zaprimila i obradila ukupno 58 zahtjeva jedinica unutarnje revizije za bodovanje obuka kao kontinuirane profesionalne edukacije, na koja su u predviđenom roku izdata mišljenja.

- c) *Usvajanje i implementaciju standarda za unutarnju reviziju u institucijama BiH i Kodeksa profesionalne etike za unutarnje revizore, nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

Metodologiju rada unutarnje revizije u institucijama BiH SHJ je objavila u Priručniku za unutarnju reviziju sa standardima unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) i ista se temelji na okvirnim dokumentima odobrenim od KO SJH.

U 2017. godini SHJ je pripremila, na temelju odluke KO SJH, i dostavila na objavu Odluku o usvajanju standarda unutarnje revizije u institucijama BiH kojom se regulira usvajanje, objavljivanje i primjena Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutarnje revizije, koji su stupili na snagu 01.01.2017. godine. Navedena Odluka objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 93/17.

Kodeks profesionalne etike za unutarnje revizore u institucijama BiH sastavni je dio metodologije unutarnje revizije i usuglašen je s Međunarodnim okvirom profesionalne prakse unutarnje revizije⁴.

- d) *Usvajanje i implementaciju radne metodologije unutarnje revizije, nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

Pored Priručnika, nakon usuglašavanja okvirnih dokumenata na KO SJH, SHJ je za potrebe unutarnje revizije u institucijama BiH pripremila i objavila tekst Povelje unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 82/11 i 30/18) i Kodeks profesionalne etike za unutarnje revizore u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11), kao dio radne metodologije za unutarnju reviziju u institucijama BiH. SHJ je objavila i tekst Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 73/12 i 32/18).

Poveljom unutarnje revizije uređuje se opći pristup unutarnje revizije, svrha i cilj, neovisnost, uloga i djelokrug unutarnje revizije, odgovornost rukovoditelja jedinice za unutarnju reviziju/unutarnjeg revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje revizija, te se definiraju način izvješćivanja i postupci u slučaju identificiranja indikatora prijevare.

Etički kodeks je dokument neophodan i prikladan za profesiju unutarnje revizije koja se temelji na povjerenju u objektivno uvjeravanje o adekvatnom upravljanju rizicima, sustavima kontrole i rukovođenju. Etički kodeks definira principe i pravila ponašanja koja su unutarnji revizori obvezni poštovati i pridržavati ih se, što predstavlja temelj za profesionalno pružanje usluga unutarnje revizije.

U cilju stvaranja uvjeta za provedbu Zakona i podzakonskih akata, SHJ je pripremila i objavila tekst Sporazuma o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, kojim se reguliraju međusobna prava i obveze jedinica unutarnje revizije, koje su navedenim propisima zadužene za vršenje funkcije unutarnje revizije u više institucija, i institucije u kojoj ta jedinica pruža uslugu unutarnje revizije.

U 2019. godine SHJ je pripremila i testirala, u suradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i financije Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske⁵, Priručnik za reviziju

³ Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH i Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH.

⁴ *The International Professional Practices Framework* – izdat od Globalnog instituta unutarnjih revizora (*The IIA*)

⁵ Na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva financija i trezora BiH.

učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH. U pripremi, izradi i testiranju ovog Priručnika sudjelovali su, pored nizozemskih eksperata i SHJ i unutarnji revizori iz šest institucija BiH⁶. Odluka o donošenju Priručnika objavljena je u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19, dok je Priručnik objavljen na veb stranici MFIT BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ i KO SJH.

U izvještajnom razdoblju okončana je priprema novog Priručnika za unutarnju reviziju u institucijama BiH, koji je usklađen s posljednjom verzijom Međunarodnih standarda za unutarnju reviziju. Izrada ovog Priručnika realizirana je u okviru planiranih aktivnosti Projekta tehničke pomoći EU našoj zemlji "PIFC 3", kroz suradnju SHJ i projektnog tima. Očekuje se da će Priručnik biti objavljen u prvoj polovini 2021. godine.

U izvještajnom razdoblju u okviru Projekta počele su i aktivnosti na izradi softverskih/aplikativnih rješenja za vršenje unutarnje revizije i izvješćivanje unutarnje revizije u institucijama BiH. Nakon što se okončaju aktivnosti na izradi softverskih/aplikativnih rješenja i pripremi naputak za njegovu primjenu, planirano je da se softver testira kroz pilot reviziju u jednoj od jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH, prije nego što se stavi u upotrebu. Primjena softvera u postupku vršenja revizija doprinijet će većoj efikasnosti unutarnje revizije i jednoobraznoj primjeni propisane metodologije rada, što će osigurati usklađenost sa standardima unutarnje revizije koji se odnose na proces vršenja revizije, a time i dopriniti unapređenju kvaliteta rada.

Uporedo s izradom Priručnika i softverskih/aplikativnih rješenja, u izvještajnom razdoblju SHJ je s ekspertima Projekta pripremala i metodologiju za provođenje kontrole kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH. Očekuje se da će u 2021. godini biti objavljen i ovaj metodološki dokument, koji će kroz detaljne smjernice i uputstva olakšati jedinicama unutarnje revizije ispunjavanje zahtjeva standarda unutarnje revizije, koji nalažu kontinuirano preispitivanje kvaliteta revizijskog rada u svrhu unapređenja usluga koje pružaju.

e) *Usvajanje i implementaciju Strategije razvoja unutarnje revizije u javnom sektoru nakon usuglašavanja u Koordinacijskom odboru SJH;*

Osnovni strateški dokument, koji je na sveobuhvatan način predstavio novi koncept upravljanja javnim financijama i aktivnosti za potrebe njegovog razvoja, bila je Strategija za provođenje javne unutarnje kontrole u institucijama Bosne i Hercegovine, koju je Vijeće ministara BiH usvojilo na 110. sjednici, održanoj 30.12.2009. godine.

U 2016. godini SHJ je pripremila Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016 - 2018. godina, koju je Vijeće ministara BiH usvojilo na 87. sjednici, održanoj 29.12.2016. godine. Strategija je usuglašena s preporukama SIGMA⁷-e i Generalne direkcije za proračun Europske komisije i predstavlja drugi po redu strateški dokument u oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH.

U izvještajnom razdoblju, u okviru projekta potpore EU "PIFC-3", okončane su aktivnosti na izradi trećeg po redu strateškog dokumenta iz oblasti sustava javnih unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH. Izradi ovog dokumenta prethodila je izrada okvirnog dokumenta koji je dao petogodišnju perspektivu razvoja PIFC-a u javnom sektoru BiH. U tijeku 2019. godine KO SJH je prihvatio nacrt Okvira za strategiju javne unutarnje financijske kontrole za razdoblje 2020-2025, koji je pripremljen od strane stručnog tima Projekta, nakon čega su izrađene i pojedinačne strategije za svaku upravnu razinu vlasti u BiH sukladno njihovim specifičnim prioritetima i potrebama. Vijeće ministara BiH usvojilo je, na svojoj 8. sjednici održanoj 11.06.2020. godine, Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih

⁶ Imenovana Radna grupa za izradu Nacrta priručnika za reviziju učinka u institucijama BiH i Tim za vršenje pilot unutarnje revizije učinka – rješenja SHJ MFT BiH o imenovanju od 26.11.2018. i 14.05.2019. godine.

⁷ *Support for Improvement in Governance and Management*, zajednička inicijativa OECD-a i EU.

kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025 godina. Polazeći od dostignute razine razvoja sustava javnih unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH, Strategija određuje konkretne strateške ciljeve i operativne mjere za unaprjeđenje sustava financijskog upravljanja i kontrole, sustava unutarnje revizije, te monitoringa i izvješćivanja u ovim oblastima.

f) *Davanje suglasnosti na pravilnike o sistematizaciji organizacija koje uspostavljaju jedinice unutarnje revizije u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju;*

SHJ je sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH objavila Odluku o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19) i Pravilnik o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14) čime su stvoreni svi potrebni uvjeti za dostavljanje prijedloga pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u jedinicama unutarnje revizije na suglasnost SHJ za institucije koje uspostavljaju jedinice unutarnje revizije. Ova aktivnost proizašla je nakon objavljivanja navedenih dokumenata, a koji su rezultat analiza koje su rađene od strane SHJ i razmatranja materijala i prijedloga dostavljenih od eksperata Projekta PIFC za izradu optimalne strukture unutarnje revizije u institucijama BiH. Ovim dokumentima definirana je uspostava decentraliziranog modela unutarnje revizije u institucijama BiH, kao i obveze institucija za uspostavu jedinica unutarnje revizije.

SHJ, u skladu sa Zakonom o unutarnjoj reviziji, daje suglasnost na izmjene i dopune pravilnika o unutarnjoj organizaciji institucija koje su u obvezi da uspostave jedinicu unutarnje revizije sukladno navedenim propisima. Suglasnost na izmjene Pravilnika, zaključno s 31.12.2020. godine, dobilo je jedno javno preduzeće i 18 od ukupno 19 institucija koje su to bile obvezne učiniti. SHJ je sukladno svojoj zakonskoj obvezi razmotrila sve pristigle zahtjeve, te na one koji nisu bili kompletni i usuglašeni s navedenim propisima, dala određene preporuke i sugestije prije konačne suglasnosti.

g) *Koordinaciju rada jedinica unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i uspostavljanje veza s državnim i međunarodnim institucijama na području unutarnje revizije;*

Trenutno su funkcionalno uspostavljene jedinice unutarnje revizije u 18 institucija BiH, od ukupno 19 koliko prema važećim propisima treba biti uspostavljeno. Od toga, njih 15 je uspostavljeno sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, dok je u 3 institucije unutarnja revizija uspostavljena prema pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s relevantnim propisima⁸.

U izvještajnom razdoblju je i jedno javno poduzeće, Radio-televizija BiH, pribavilo suglasnost SHJ za imenovanje rukovoditelja JUR, te popunilo i poziciju unutarnjeg revizora.

SHJ sukladno svojoj ulozi osigurava ravnopravan pristup metodologiji i primjeni propisa iz oblasti unutarnje revizije svim jedinicama unutarnje revizije, te koordinira rad unutarnjih revizora na terenu i izvješćuje o njihovom radu kroz Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. Podaci o radu jedinica unutarnje revizije i njihovim karakteristikama dati su detaljno u četvrtom dijelu ovog Izvješća.

h) *Davanje suglasnosti na izbor rukovoditelja jedinice za unutarnju reviziju i na uspostavu odbora za unutarnju reviziju;*

SHJ je, objavljivanjem Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19) i Pravilnika o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", br. 81/12 i 99/14), definirala kriterije za izdavanje ovakve vrste suglasnosti. SHJ je, sukladno važećim propisima kojima se uređuje oblast unutarnje revizije u institucijama BiH, a na temelju

⁸ Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - BHANSA

ispunjenosti propisanih uvjeta, u predviđenom roku dala svoje mišljenje o suglasnosti po pristiglim zahtjevima za imenovanje rukovoditelja jedinice unutarnje revizije. SHJ je izdala, zaključno s 31.12.2020. godine, ukupno 17 suglasnosti na izbor rukovoditelja jedinice unutarnje revizije.

Očekujemo da će u narednom razdoblju, nakon primjene odredaba Odluke o kriterijima za uspostavljanje jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnika o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH, kao i raspisivanja konkursa za rukovoditelje jedinica unutarnje revizije, biti dostavljeni zahtjevi po ovom osnovu i od ostalih institucija koje su obvezne uspostaviti unutarnju reviziju.

i) *Suradnju s Uredom za reviziju institucija Bosne i Hercegovine u cilju ostvarivanja efikasne i djelotvorne unutarnje i vanjske revizije;*

Postoje uvjeti za operativnu suradnju između unutarnjih i vanjskih revizora kroz primjenu INTOSAI standarda⁹ i smjernica (INTOSAI GOV), koje je Koordinacijski odbor vrhovnih revizijskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11), a čiju primjenu sugerira i SHJ unutarnjim revizorima kroz Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH. SHJ je, kroz dostavljena godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije, informirana da se uvažavaju date sugestije kroz poštovanje metodologije, te da postoji operativna suradnja između osoblja unutarnje revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH. Rukovoditelji SHJ i Ureda za reviziju institucija BiH održavaju radne sastanke s ciljem unaprjeđenja suradnje.

j) *Nadzor nad implementacijom svih primjenjivih regulativa za unutarnju reviziju od strane jedinica za unutarnju reviziju;*

Nadzor nad primjenom regulativa za unutarnju reviziju SHJ osigurava kroz godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije i unutarnjih revizora, a koji služe kao temelj za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije. Nadzor se vrši i kroz održavanje sastanaka SHJ s rukovoditeljima JUR i unutarnjim revizorima, kao i kroz davanje suglasnosti i mišljenja SHJ u vezi sa zahtjevima unutarnje revizije, te kroz odobravanja dodataka Priručniku. Također, i unutarnja ocjena kvaliteta rada unutarnje revizije koju provodi rukovoditelj JUR, sukladno Međunarodnim standardima unutarnje revizije, doprinosi funkciji nadzora na razini jedinica unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju, zbog obveze poštivanja epidemioloških mjera na suzbijanju pandemije novog korona virusa, Odsjek za razvoj unutarnje revizije SHJ nije bio u mogućnosti održati veći broj sastanaka s osobljem unutarnje revizije u institucijama BiH, te se komunikacija odvijala uglavnom putem *e-mail* korespondencije i telefonskim putem. Održana su 3 formalna sastanka a rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije i unutarnjim revizorima, kao i nekoliko neformalnih savjetodavnih sastanaka, na kojima su razmatrani problemi i nedoumice koje u svom radu imaju unutarnji revizori, te mogućnosti i načini za poboljšanje kvaliteta usluga koje pruža unutarnja revizija, sukladno propisima u ovoj oblasti i utvrđenoj metodologiji rada.

Pored naprijed navedenih aktivnosti, SHJ je sukladno Pravilniku o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH i Programu obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH, a u suradnji s entitetskim SHJ i strukovnim udruženjima: Udruženjem unutarnjih revizora u BiH – Sarajevo, Udruženjem unutarnjih revizora iz Banjaluke i Akademsko-strukovnim udruženjem unutarnjih revizora u BiH, u svrhu izdavanja mišljenja vršila verifikaciju, kroz procjenu i provjeru

⁹ Standardi Međunarodne organizacije vrhovnih revizorskih institucija (ISSAI)

sukladno definiranim kriterijima, za svaki od pristiglih zahtjeva za verifikaciju certifikata ovlaštenih unutarnjih revizora izdatih od navedenih institucija i udruženja. Zaključno s 31.12.2020. godine SHJ je izdala ukupno 353 mišljenja o prihvatljivosti certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora u smislu kvalificiranosti za obavljanje poslova iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH. Od ukupnog broja datih mišljenja (353), u izvještajnom razdoblju izdato je 20 mišljenja. Podatak o broju verificiranih certifikata govori o postojanju dovoljnog broja kvalificiranih kandidata, kvalificirane konkurencije, za popunu radnih mjesta u jedinicama unutarnje revizije institucija BiH.

3. Osnova za pripremu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH

3.1. Zakonodavni okvir

Uspostava i razvoj savremenog sustava upravljanja javnim rashodima u institucijama BiH predstavlja kompleksan skup aktivnosti koje su institucije BiH provele i provode, počevši od izrade zakonodavnog okvira, ustrojstvenog strukturiranja i pozicioniranja pojedinih segmenata strateškog planiranja, srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja, programiranja, pa do instaliranja i operativnog korištenja niza aplikativnih rješenja koja pomažu ostvarenju postavljenih ciljeva i u konačnom, ostvarenju misije svake od institucija.

Javna unutarnja financijska kontrola u institucijama BiH obuhvata dio načela *acquis communautaire* koje je uspostavila Europska unija kao cjelovit sustav unutarnjih financijskih kontrola za dobro upravljanje prihodima, rashodima, sredstvima i obvezama u javnom sektoru, bez obzira na njihov izvor.

EU model PIFC-a razdvaja funkcije i odgovornosti za sustav financijskog upravljanja i kontrole (eng. *Financial Management and Control*), obuhvatajući *ex ante* (prethodnu), *ongoing* (tekuću) i *ex post* (naknadnu) kontrolu i neovisnu unutarnju reviziju.

Na temelju međunarodno prihvaćenih standarda i najbolje prakse EU, termin „unutarnja financijska kontrola u javnom sektoru“ (PIFC – *Public Internal Financial Control*) podrazumijeva cjelokupni, objedinjeni sustav koji uspostavljaju vlade entiteta i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine radi kontroliranja, revizije i izvješćivanja o korištenju proračunskih sredstava i sredstava EU. Cilj ovog sustava je da osigura usklađenost zakonodavstva i transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno upravljanje javnim sredstvima (državnim fondovima i fondovima Europske unije), kao i da osigura njihovu kontrolu.

Unutarnja financijska kontrola u javnom sektoru obuhvata sve mjere za kontrolu državnih prihoda, rashoda, imovine i obveza. Ona obuhvata i sve sustave unutarnje kontrole i sve procedure u javnim institucijama, te pomaže u stvaranju sigurnosti da se javna sredstva namjenski troše i da se njima postiže vrijednost uloženog.

Unutarnja revizija, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, kao i sukladno definiciji iz usvojenih standarda unutarnje revizije, predstavlja neovisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sustavan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

Zakon o unutarnjoj reviziji institucija BiH, u članku 25, propisuje obvezu Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine (SHJ) da pripremi godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. SHJ je ovlaštena da na temelju godišnjih izvješća primljenih od rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, pripremi Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije.

Nakon odobrenja ministra financija i trezora Bosne i Hercegovine izvješće se, radi upoznavanja s problematikom unutarnje revizije, dostavlja Vijeću ministara Bosne i Hercegovine.

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje sažete informacije o broju obavljenih unutarnjih revizija, danim preporukama, te o statusu implementacije preporuka sadržanih u izvješćima o unutarnjoj reviziji, a na temelju izvješća koje su jedinice za unutarnju reviziju dostavile SHJ. Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije u institucijama BiH sačinjeno je u formatu koji je pripremila SHJ.

SHJ je za potrebe unutarnje revizije u institucijama BiH sačinila i objavila metodološke dokumente, koji su neophodni za kvalitetan rad i razvoj funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH. Ovi dokumenti uvažavaju okvirne dokumente usvojene na Koordinacijskom odboru središnjih jedinica za harmonizaciju (KO SJH).

3.2. Metodologija rada unutarnje revizije u institucijama BiH

Metodologiju za funkcioniranje unutarnje revizije u institucijama BiH čine:

- Etički kodeks/Kodeks profesionalne etike unutarnjih revizora ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) sadrži načela i pravila kojih su se dužni pridržavati unutarnji revizori kako bi u obavljanju svojih zadataka bili neovisni, objektivni i poštteni. Pored toga, unutarnji revizori moraju se neprestano usavršavati s ciljem unaprjeđenja kvaliteta rada.
- Povelja unutarnje revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 30/18) uređuje opći pristup unutarnje revizije, svrhu i cilj, neovisnost, ulogu i djelokrug unutarnje revizije, odgovornost rukovoditelja jedinice za unutarnju reviziju/unutarnjeg revizora, kao i ovlaštenja pristupa dokumentaciji, kadrovima i fizičkoj imovini koja je relevantna za obavljanje revizije, te definira obim aktivnosti unutarnje revizije, izvješćivanje i postupke u slučaju identificiranja pokazatelja prijave.
- Priručnik za unutarnju reviziju ("Službeni glasnik BiH", broj 82/11) definira metodologiju rada i obavljanja unutarnje revizije u institucijama/proračunskim korisnicima koji se financiraju iz proračunskih sredstava institucija BiH, a sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH. Priručnik pomaže u usvajanju stručne terminologije, razumijevanju i prihvatanju revizijskih tehnika koje će u svom radu primjenjivati unutarnji revizori u institucijama BiH. Priručnik je prilagođen praksi javnog sektora. Priručnik je urađen sukladno Međunarodnim standardima unutarnje revizije i sukladno stečenim iskustvima u okviru Projekta PIFC.
- Priručnik za reviziju učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH (Odluka o donošenju Priručnika objavljena u "Službenom glasniku BiH", broj 81/19) pruža smjernice i objašnjenja kojim se olakšava razumijevanje principa i pravila revizijskih procedura, koje se primjenjuju u procesu revizije učinka. Priručnik je izrađen sukladno Međunarodnim standardima vrhovnih revizijskih institucija, metodologiji rada za unutarnje revizore u institucijama BiH,

te primjerima dobre prakse zemalja EU i stečenom iskustvu unutarnjih revizora u tijeku rada¹⁰.

- Standarde unutarnje revizije u institucijama BiH SHJ je objavila Odlukom o usvajanju standarda unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 93/17). Ovom Odlukom je definirano, sukladno Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, da se vršenje unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine provodi sukladno Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutarnje revizije objavljenim od strane *The Institute of Internal Auditors*, a čiju primjenu je odobrio Koordinacijski odbor SJH svojom Odlukom broj: KO-12/17 od 06.12.2017. godine. Standardi predstavljaju skup na principima utemeljenih zahtjeva za profesionalno vršenje unutarnje revizije i procjenu efektivnosti učinka unutarnje revizije, kojih su obvezni pridržavati se unutarnji revizori u institucijama BiH, kako je to definirano Zakonom o unutarnjoj reviziji.

Pored objavljenih Standarda unutarnje revizije, unutarnji revizori u svom radu koriste i druge propise (pravilnike, procedure, smjernice i sl.), ali i druge standarde i smjernice koji su primjenjivi za rad unutarnjih revizora, kao što su INTOSAI standardi (ISSAI) i smjernice (INTOSAI GOV), a koje je Koordinacijski odbor vrhovnih revizijskih institucija objavio kroz Odluku o preuzimanju okvira međunarodnih standarda vrhovnih revizijskih institucija – ISSAI okvira u BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 38/11).

Pored ovih dokumenata, objavljeni su i sljedeći dokumenti značajni za vršenje funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH:

- Zakon o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine i Zakon o izmjenama Zakona o unutarnjoj reviziji institucija Bosne i Hercegovine, objavljeni u "Službenom glasniku BiH", br. 27/08 i 32/12,
- Odluka o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 49/12, 69/17 i 59/19,
- Pravilnik o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljen u "Službenom glasniku BiH", br. 81/12 i 99/14,
- Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine, objavljen u "Službenom glasniku BiH", br. 73/12 i 32/18,
- Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH, objavljen u "Službenom glasniku BiH", br. 7/15 i 89/18,
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH, objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 92/15, 56/17 i 65/19 i
- Uputstvo o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH, objavljeno u "Službenom glasniku BiH", broj 97/15.

Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH, definirane su institucije koje trebaju uspostaviti jedinice unutarnje revizije, kao i način i rokovi za uspostavu funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH. Predmetnom Odlukom predviđena je uspostava ukupno 19 jedinica unutarnje revizije, koje bi vršile funkciju unutarnje revizije u ukupno 77 institucija BiH.

¹⁰ Priručnik je SHJ izradila u suradnji s ekspertima Nacionalne akademije za ekonomiju i financije Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i unutarnjim revizorima iz institucija BiH, članovima radnih grupa.

Zaključno sa 31.12.2020. godine ukupno 18 institucija, od predviđenih 19, ispunile su svoju obvezu dostavivši SHJ na suglasnost prijedlog pravilnika o unutarnjoj organizaciji, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju. U narednom razdoblju očekuje se da i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi Bosne i Hercegovine – BHANSA uskladi svoj pravilnik o unutarnjoj organizaciji i kadrovski u potpunosti popuni jedinicu unutarnje revizije, te time ispuni neophodne preduvjete za uspostavu i funkcioniranje unutarnje revizije sukladno relevantnim propisima.

Podsjećamo da je uvođenje sustava unutarnje revizije obaveza Bosne i Hercegovine, koja je utvrđena Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju između europskih zajednica i njihovih država članica, s jedne, i Bosne i Hercegovine, s druge strane ("Službeni glasnik BiH", broj 10/08).

Vijeće ministara BiH je, na svojoj 6. sjednici koja je održana 28.05.2020. godine, prilikom upoznavanja s Godišnjim konsolidiranim izvješćem unutarnje revizije donio zaključke kojima je zadužio SHJ da nastavi razvijati sustav unutarnje revizije u institucijama BiH i pruži potporu institucijama koje uspostavljaju unutarnju reviziju.

Institucije Bosne i Hercegovine u okviru kojih je propisana obaveza uspostave jedinica unutarnje revizije zadužene su da, s Ministarstvom financija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja unutarnjih revizora u 2020. godini, te da u suradnji s rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije blagovremeno pripreme i odobre strateške i godišnje planove rada jedinica unutarnje revizije i da osiguraju financijska sredstva kako bi osoblje unutarnje revizije moglo ispunjavati svoje obveze u pogledu propisane kontinuirane profesionalne edukacije. Rukovoditelji jedinica unutarnje revizije i unutarnji revizori zaduženi su da usluge unutarnje revizije pružaju sukladno pojedinačnim strateškim i godišnjim planovima, poštujući u potpunosti metodologiju rada odobrenu od SHJ, te da sukladno tome svaka jedinica unutarnje revizije koja pruža usluge unutarnje revizije za više institucija sačini i svoj konsolidirani strateški i godišnji plan. Ministarstvo civilnih poslova BiH zaduženo je da utvrdi razloge zbog kojih Jedinica unutarnje revizije uspostavljena u MCP BiH nije dostavila informacije i izvješće o radu za 2019. godinu, te da o poduzetim mjerama obavijesti Ministarstvo financija i trezora BiH i SHJ. Ministarstvo financija i trezora BiH i SHJ zadužene su da Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2019. godinu dostave Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine. Zaključci Vijeća ministara BiH i njihova realizacija obrađeni su u posebnom dijelu ovog Izvješća (dio 6).

4. Konsolidirano izvješće o unutarnjoj reviziji po godišnjim izvješćima jedinica unutarnje revizije (JUR) za 2020. godinu

SHJ je na temelju godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije pripremila Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije. Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije daje informacije o aktivnostima SHJ, zakonodavnom okviru unutarnje revizije u institucijama BiH, jedinicama unutarnje revizije u institucijama BiH s pregledom institucija iz njihove nadležnosti, izvješćima unutarnje revizije o planovima jedinica unutarnje revizije, revidiranim oblastima, datim preporukama unutarnje revizije, stupnju realizacije preporuka, te poštovanju standarda i metodologije rada od strane jedinica unutarnje revizije. U Izvješću je dat i pregled uspostave i razvoja sustava unutarnje revizije, kao i informacije o Strategiji razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025 godina i Operativnom godišnjem akcijskom planu Strategije za 2020. godinu, te poduzetim aktivnostima na realizaciji Zaključaka Vijeća ministara BiH od strane jedinica unutarnje revizije i institucija BiH.

Unutarnja revizija, predstavlja neovisno, objektivno uvjeravanje i konsultantsku aktivnost kreiranu s ciljem da se doda vrijednost i unaprijedi poslovanje organizacije. Ona pomaže organizaciji da ostvari svoje ciljeve osiguravajući sustavan, discipliniran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja.

4.1. Jedinice unutarnje revizije institucija BiH – pregled uspostave JUR

Unutarnja revizija u institucijama BiH je, s 31.12.2020. godine, funkcionalno i kadrovski uspostavljena ili u postupku uspostavljanja sukladno važećim propisima u 18 od 19 institucija BiH, u koliko je ukupno predviđeno uspostavljanje unutarnje revizije.

U narednom tabličnom pregledu ove institucije su svrstane u četiri grupe, ovisno od razine funkcionalne i kadrovske uspostavljenosti unutarnje revizije, na način kako je to definirano Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH. U petom dijelu tablice dati su podaci za javno preduzeće u kojem je uspostavljena unutarnja revizija sukladno relevantnim propisima.

Tablica 1.

I) Institucije u kojima je JUR funkcionalno i kadrovski u potpunosti uspostavljena sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije	
1.	Parlamentarna skupština BiH
2.	Ministarstvo financija i trezora BiH
3.	Ministarstvo obrane BiH
4.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH
5.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH
6.	Granična policija BiH
7.	Državna agencija za istrage i zaštitu
8.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH
9.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH
10.	Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH
II) Institucije u kojima je JUR uspostavljena sukladno propisima iz oblasti UR, ali nije kadrovski u potpunosti popunjena	
12.	Ministarstvo pravde BiH <u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjene 2 od predviđene 3 pozicije)
13.	Ministarstvo civilnih poslova BiH <u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjene 2 od predviđene 3 pozicije)
14.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH <u>Obrazloženje:</u> Nije kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja (popunjene 2 od predviđene 3 pozicije)
15.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH <u>Obrazloženje:</u> Do kraja 2020. nije u potpunosti kadrovski popunjena JUR sukladno predviđenom broju izvršitelja. U tijeku je konkursna procedura za popunjavanje 2 pozicije UR ¹¹ .
III) Institucije u kojima unutarnja revizija nije uspostavljena sukladno relevantnim propisima	
16.	Ministarstvo sigurnosti BiH <u>Obrazloženje:</u> Popunjena pozicija unutarnjeg revizora prema

¹¹ U tijeku 2020. godine popunjena je pozicija rukovoditelja JUR. Krajem 2020. pokrenuta je i konkursna procedura popunjavanja dvije pozicije unutarnjeg revizora. U vrijeme izrade GI UR konkursna procedura je bila u završnoj fazi.

		važećem pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR. U tijeku su izmjene pravilnika.
17.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH	<u>Obrazloženje:</u> Popunjena pozicija unutarnjeg revizora prema važećem pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR. U tijeku su izmjene pravilnika.
18.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	<u>Obrazloženje:</u> Popunjena pozicija unutarnjeg revizora prema važećem pravilniku o unutarnjoj organizaciji, koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR.
IV) Institucije u kojima nije uspostavljena jedinica unutarnje revizije		
19.	Sud Bosne i Hercegovine	<u>Obrazloženje:</u> U 2020. pribavljena suglasnost SHJ na pravilnik o unutarnjoj organizaciji Suda BiH u dijelu koji se odnosi na UR. U tijeku je postupak pribavljanja potrebnih mišljenja za dobijanje suglasnosti VM BiH za novo zapošljavanje ¹² .
V) Javna poduzeća		
20.	Radio-televizija BiH (BHRT)	<u>Obrazloženje:</u> U 2020. okončane aktivnosti na uspostavi i kadrovskom popunjavanju JUR.

Iz prethodne tablice vidimo da je zaključno s 31.12.2020. godine unutarnja revizija u potpunosti uspostavljena, sukladno važećim propisima, u jedanaest institucija i to: Parlamentarnoj skupštini BiH, Ministarstvu financija i trezora BiH, Ministarstvu obrane BiH, Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Graničnoj policiji BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Upravi za neizravno oporezivanje BiH, Agenciji za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka i Službi za zajedničke poslove institucija BiH. U izvještajnom razdoblju je i javno preduzeće Radio-televizija Bosne i Hercegovine popunilo u potpunosti jedinicu unutarnje revizije s dva izvršitelja, nakon što je prethodno u toku 2019. godine s relevantnim propisima uskladilo pravilnik o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju.

Četiri institucije uspostavile su jedinicu unutarnje revizije sukladno važećim propisima, ali nisu kadrovski u potpunosti popunile jedinice osobljem unutarnje revizije, a to su: Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Ministarstvo vanjskih poslova BiH.

Iz prethodne tablice uočava se, također, da su tri institucije uspostavile unutarnju reviziju na temelju važećeg pravilnika o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije, a to su: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA. Ministarstvo sigurnosti BiH je u fazi usvajanja pravilnika o unutarnjoj organizaciji, koji je u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju usklađen s relevantnim propisima, a Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH je u fazi pribavljanja potrebnih mišljenja za izmjenu pravilnika.

SHJ vodi registar unutarnjih revizora i jedinica unutarnje revizije i registar certificiranih ovlaštenih unutarnjih revizora u institucijama Bosne i Hercegovine. Na temelju podataka evidentiranih u navedenim registrima, na poslovima unutarnje revizije u 18 jedinica unutarnje revizije institucija BiH i jednom javnom poduzeću, koliko ih je uspostavljeno na dan 31.12.2020. godine, zaposleno je ukupno 40 unutarnjih revizora.

Kada analiziramo stanje u institucijama BiH u pogledu uspostavljanja i kadrovskog popunjavanja jedinica unutarnje revizije, bez javnog poduzeća, potrebno je naglasiti da, od broja ukupno uspostavljenih jedinica unutarnje revizije (18), njih svega jedanaest je u potpunosti i uspostavljeno

¹² Na temelju zaključka Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH, s 8. sjednice održane 15.07.2020, institucije su obvezne pribaviti saglasnost Vijeća ministara BiH za svako novo zapošljavanje.

i kadrovski popunjeno sukladno relevantnim propisima, što je 61% od ukupno uspostavljenih jedinica. U izvještajnom razdoblju nije bilo promjene u broju uspostavljenih jedinica unutarnje revizije, dok je došlo do manjeg povećanja broja unutarnjih revizora i to za dva unutarnja revizora. Prema podacima iz registara koje vodi SHJ, broj unutarnjih revizora je s 36 povećan na 38 unutarnjih revizora u 18 jedinica unutarnje revizije, koliko ih ima zaposleno u institucijama BiH na dan 31.12.2020. godine.

4.2. Nadležnost jedinica za unutarnju reviziju

Nadležnost svake od 19 jedinica unutarnje revizije institucija BiH, koliko ukupno treba biti uspostavljeno u institucijama BiH, definirana je Odlukom o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH.

Od 18 uspostavljenih jedinica unutarnje revizije institucija BiH (navedene u Tablici 1), deset jedinica unutarnje revizije vrši funkciju unutarnje revizije samo u jednoj, matičnoj instituciji. To su jedinice unutarnje revizije u: Ministarstvu obrane BiH, Ministarstvu vanjskih poslova BiH, Upravi za neizravno oporezivanje BiH, Graničnoj policiji BiH, Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Obavještajno-sigurnosnoj agenciji BiH, Agenciji za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH, Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH, Službi za zajedničke poslove institucija BiH i Agenciji za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.

Preostalih osam jedinica unutarnje revizije, sukladno usvojenom decentraliziranom modelu uspostavljanja i organiziranja sustava unutarnje revizije u institucijama BiH, funkciju unutarnje revizije vrše za više institucija sukladno Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH.

Sukladno tomu, *Jedinica unutarnje revizije Parlamentarne skupštine BiH* nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Agenciji za zaštitu osobnih podataka u BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavama, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH, Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH i Službenom listu BiH.

Jedinica unutarnje revizije Parlamentarne skupštine BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna da vrši funkciju unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno usvojenim planovima, u Parlamentarnoj skupštini BiH, Agenciji za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, Agenciji za zaštitu osobnih podataka u BiH, Uredu za razmatranje žalbi po javnim nabavama, Središnjem izbornom povjerenstvu BiH i Instituciji ombudsmana za ljudska prava. Podatci o obavljenim revizijama prikazani su u tablicama br. 2, 3 i 4.

Središnja jedinica za unutarnju reviziju Ministarstva financija i trezora BiH vrši funkciju unutarnje revizije u: Ministarstvu financija i trezora BiH, Predsjedništvu BiH, Agenciji za državnu službu BiH, Agenciji za javne nabave BiH, Agenciji za osiguranje u BiH, Agenciji za statistiku BiH, Arhivu BiH, Generalnom tajništvu Vijeća ministara BiH, Direkciji za evropske integracije BiH, Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, Uredu koordinatora za reformu javne uprave, Memorijalnom centru Srebrenica – Potočari, Odboru državne službe za žalbe, Uredu za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH i Središnjoj harmonizacijskoj jedinici MFIT BiH.

Do sada su sve od navedenih institucija, osim Predsjedništva BiH, potpisale Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije sa Središnjom jedinicom za unutarnju reviziju MFIT BiH.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica unutarnje revizije vršila je, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, unutarnju reviziju u Ministarstvu financija i trezora BiH, Direkciji za evropske integracije BiH, Uredu koordinatora za reformu javne uprave u BiH, Agenciji za javne nabave BiH i Agenciji za statistiku BiH. U izvještajnom razdoblju ova jedinica provela je i aktivnosti na praćenju realizacije preporuka datih u ranije provedenim revizijama. Detalji o obavljenim unutarnjim revizijama prikazani su u tabličnim pregledima (tablica br. 2, 3. i 4).

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Agenciji za poštanski promet BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH, Regulatornoj agenciji za komunikacije i Regulatornom odboru željeznica BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva komunikacija i prometa BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica obavljala je unutarnju reviziju u sljedećim institucijama iz svoje nadležnosti: Ministarstvu komunikacija i prometa BiH, Agenciji za poštanski promet BiH, Direkciji za civilno zrakoplovstvo BiH i Regulatornoj agenciji za komunikacije BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH, Institutu za nestale osobe BiH i Fondu za povratak BiH.

Jedinica unutarnje revizije pri Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama iz svoje nadležnosti.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica obavljala je unutarnju reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima rada, u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH i Fondu za povratak BiH, što je detaljno prikazano u tablicama br. 2, 3 i 4.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva pravde BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu pravde BiH, Pravobraniteljstvu BiH, Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH i Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH.

Ova jedinica unutarnje revizije potpisala je Povelju unutarnje revizije u matičnoj instituciji, Ministarstvu pravde BiH, dok je s Pravobraniteljstvom BiH i Visokim sudbenim i tužiteljskim vijećem BiH potpisala Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije i Povelju unutarnje revizije. Planirano je da se nakon izbora i imenovanja upravnika Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH i s ovom institucijom donesu navedeni dokumenti, kako bi se stvorili uvjeti za vršenje unutarnje revizije¹³.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica obavljala je unutarnju reviziju, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Ministarstvu pravde BiH, Pravobraniteljstvu BiH i Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću BiH, što je detaljno prikazano u tabličnim pregledima (tablica br. 2, 3. i 4).

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu civilnih poslova BiH, Agenciji za antidoping kontrolu BiH, Agenciji za lijekove i medicinska sredstva BiH, Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH, Agenciji za rad i zapošljavanje u BiH, Agenciji za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta u BiH, Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH, Povjerenstvu za očuvanje nacionalnih spomenika BiH, Centru za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH i Centru za uklanjanje mina u BiH - BHMACH.

¹³ Imenovan v.d. upravnik Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH na 3 mjeseca (Rješenje o imenovanju od 11.11.2020).

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima, u Centru za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja u BiH, Agenciji za antidoping kontrolu BiH, Agenciji za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje u BiH i Državnoj regulatornoj agenciji za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Agenciji za sigurnost hrane BiH, Agenciji za nadzor nad tržištem BiH, Agenciji za promociju stranih ulaganja u BiH, Institutu za akreditiranje BiH, Institutu za intelektualno vlasništvo BiH, Institutu za metrologiju BiH, Institutu za standardizaciju BiH, Instituciji ombudsmana za zaštitu potrošača BiH, Uredu za veterinarstvo BiH, Uredu za harmonizaciju i koordinaciju sustava plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju, Komisiji za koncesije BiH, Konkurencijskom vijeću BiH, Upravi BiH za zaštitu zdravlja bilja, Vijeću za državnu pomoć BiH i Državnoj regulatornoj komisiji za električnu energiju. Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju ova jedinica vršila je reviziju, sukladno usvojenim strateškim i godišnjim planovima Jedinice, u Ministarstvu vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH i Agenciji za nadzor nad tržištem BiH, što je detaljno prikazano u tablicama br. 2, 3 i 4.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH nadležna je za vršenje funkcije unutarnje revizije u: Ministarstvu sigurnosti BiH, Agenciji za policijsku potporu, Agenciji za forenzička ispitivanja i vještačenja, Agenciji za školovanje i stručno osposobljavanje kadrova i Službi za poslove sa strancima BiH.

Jedinica unutarnje revizije Ministarstva sigurnosti BiH potpisala je Povelju unutarnje revizije i Sporazum o vršenju funkcije unutarnje revizije sa svim institucijama za koje je nadležna pružati usluge unutarnje revizije.

U izvještajnom razdoblju unutarnja revizija Ministarstva sigurnosti BiH vršila je reviziju, sukladno odobrenom strateškom i godišnjem planu rada unutarnje revizije, u Ministarstvu sigurnosti BiH.

Svaka od 18 jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i javno poduzeće Radio-televizija BH, koliko ih je ukupno uspostavljeno, imala je obvezu, sukladno čl. 15. i 19. Zakona o unutarnjoj reviziji institucija BiH, dostaviti godišnje izvješće koje je temelj za izradu Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH.

Godišnje izvješće unutarnje revizije za 2020. godinu dostavile su sve jedinice unutarnje revizije. Detalji o izvršenim revizijama dati su u tablicama br. 2, 3 i 4.

4.3. Izvješća jedinica unutarnje revizije

Sve jedinice unutarnje revizije su sukladno zakonskim obvezama sačinile strateške (trogodišnje) planove unutarnje revizije, sukladno procjeni rizika, i na temelju njih odgovarajuće godišnje planove. Planovi jedinica unutarnje revizije odobreni su od strane rukovoditelja institucije u svim institucijama u kojima su jedinice, sukladno raspoloživim resursima, planirale vršiti reviziju u izvještajnom razdoblju¹⁴.

Za izvještajno su razdoblje sve jedinice unutarnje revizije koje vrše funkciju unutarnje revizije u više institucija, sačinile i konsolidirane strateške i godišnje planove rada jedinica koji omogućuju

¹⁴ JUR MVP BiH donijela je Strateški plan UR za 2021-2023 i Godišnji plan UR za 2021. godinu. Rukovoditelj JUR imenovan u svibnju 2020. godine.

adekvatno planiranje revizijskih angažmana, kao i praćenje provedbe planiranih aktivnosti u institucijama iz nadležnosti ovih jedinica¹⁵.

Jedinice unutarnje revizije pripremile su i donijele odgovarajuće povelje unutarnje revizije.

U svojim godišnjim izvješćima jedinice unutarnje revizije navele su da su unutarnji revizori u svom radu poštovali i pridržavali se odredaba Etičkog kodeksa unutarnjih revizora, Povelje unutarnje revizije, Priručnika za unutarnju reviziju i Standarda unutarnje revizije u institucijama BiH, kao i drugih propisa kojima se uređuje oblast unutarnje revizije u institucijama BiH. U svojim godišnjim izvješćima jedinice unutarnje revizije navele su i da su izvješća unutarnje revizije rađena sukladno metodologiji definiranoj u Priručniku za unutarnju reviziju i drugim propisima objavljenim i odobrenim od strane SHJ.

U narednoj tablici dat je pregled jedinica unutarnje revizije i institucija u kojima je u izvještajnom razdoblju vršena unutarnja revizija, s podacima o potpisanim poveljama unutarnje revizije¹⁶ i planovima unutarnje revizije, kao i planiranim i realiziranim unutarnjim revizijama.

Tablica 2.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR (GP, LJR)	Planiran broj redovitih ¹⁷ i naknadnih ¹⁸ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ¹⁹ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	Podaci navedeni 1.1-1.7.			10	9	3	6	1	90%
1.1.	Parlamentarna skupština BiH	DA	D A	DA	3	3	-	3	1	100%
1.2.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije	DA	D A	DA	1	1	1	-	-	100%
1.3.	Agencija za zaštitu osobnih podataka BiH	DA	D A	DA	1	1	-	1	-	100%
1.4.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama u BiH	DA	D A	DA	2	2	1	1	-	100%
1.5.	Središnje izborno povjerenstvo BiH	DA	D A	DA	1	1	-	1	-	100%
1.6.	Institucija ombudsmana za ljudska prava	DA	D A	DA	1	1	1	-	-	100%
1.7.	Službeni list BiH	DA	D A	DA	1	-	-	-	-	0%
2.	Središnja jedinica za unutarnju reviziju MFT BiH – JUR MFT BiH	Podaci navedeni 2.1-2.5.			3+4*	3+4*	3	4*	-	100%

¹⁵ JUR MFIT BiH sačinila je tablični pregled planiranih / obavljenih revizija u 2020. godini.

¹⁶ Podaci o svim institucijama koje su potpisale Povelju UR, kao i institucija koje nisu potpisale Povelju, navedeni su u tački 4.2. ovog izvješća, dok su u Tablici 2. navedeni podaci samo za institucije u kojima je vršena revizija u 2019. godini.

¹⁷ Pod redovitim unutarnjim revizijama podrazumijeva se pružanje usluga uvjeravanja, što uključuje objektivni pregled i ocjenu dokaza od strane unutarnjeg revizora radi osiguranja mišljenja ili zaključaka o predmetu revizije, a koje su planirane Strateškim i Godišnjim planovima unutarnje revizije odobrenim od strane rukovoditelja institucije.

¹⁸ Naknadne revizije se provode, sukladno relevantnim propisima i odobrenim planovima UR, u određenom razdoblju nakon izvršene redovite revizije u svrhu utvrđivanja da li su realizirane preporuke date u izvješćima UR.

¹⁹ Revizije pokrenute na zahtjev rukovoditelja institucija.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR (GP UR)	Planiran broj redovitih ¹⁷ i naknadnih ¹⁸ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ¹⁹ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
2.1.	Ministarstvo financija i trezora BiH	DA	D A	DA	2+1* *	2+1* *	2+1* *		-	100%
2.2.	Agencija za statistiku BiH	DA	D A	DA	1**	1**	1**		-	100%
2.3.	Ured koordinatora za reformu javne uprave u BiH	DA	D A	DA	1**	1**	1**		-	100%
2.4.	Agencija za javne nabave BiH	DA	D A	DA	1**	1**	1**		-	100%
2.5.	Direkcija za evropske integracije BiH	DA	D A	DA	1**	1**	1**		-	100%
<p>Napomena: *JUR MFT BiH je u 2020, pored redovitih revizija, pratila i realizaciju preporuka datih u 4 revizije, od kojih je jedna iz 2020. (u MFT BiH), a ostale 3 su provedene u prethodnim godinama: jedna je okončana u 2019. - provedena u više institucija²⁰; jedna je započeta ali ne u potpunosti i okončana u 2019. - vršena u više institucija²¹, a jedna je iz ranijih godina (Arhiv BiH).</p> <p>** 1 redovita revizija provedena u 5 institucija.</p>										
3.	JUR Ministarstva obrane BiH	DA	DA	DA	18	18	9	9	-	100%
4.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa	Podaci navedeni 4.1-4.4.			8	7	3	4	1	87,5%
4.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	DA	D A	DA	1	1	1	-	1	100%
4.2.	Agencija za poštanski promet BiH	DA	D A	DA	3	3	1	2	-	100%
4.3.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH	DA	D A	DA	3	3	1	2	-	100%
4.4.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH	DA	D A	DA	1	.. ²²	*	-	-	*
5.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	Podaci navedeni 5.1-5.2.			3	3	1	2	-	100%
5.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	DA	D A	DA	2	2	1	1	-	100%
5.2.	Fond za povratak BiH	DA	D A	DA	1	1	-	1	-	100%
6.	JUR Granične policije BiH	DA	DA	DA	6	6	3	3	-	100%
7.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu – SIPA	DA	DA	DA	1	1	1	-	-	100%
8.	JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	DA	DA	DA	5	5	4	1	-	100%
9.	JUR Uprave za neizravno	DA	DA	DA	8	8	3	5	-	100%

²⁰ Agencija za statistiku, PARCO, Ured za zakonodavstvo VM BiH i Agencija za državnu službu BiH.

²¹ MFT BiH, Generalno tajništvo VM BiH, Agencija za statistiku BiH, DEP BiH, Odbor državne službe za žalbe BiH, PARCO, Ured za zakonodavstvo VM BiH.

²² Nije u potpunosti okončana revizija u RAK BiH do kraja 2020. godine usljed vanrednih okolnosti izazvanih pandemijom korona virusa.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donešen Strateški plan UR	Donešen Godišnji plan UR (GP JUR)	Planiran broj redovitih ¹⁷ i naknadnih ¹⁸ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ¹⁹ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
	oporezivanje BiH									
10.	JUR Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	DA	DA	DA	6	5	3	2	-	83,3%
11.	JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	DA	DA	DA	8	8	3	5	-	100%
12.	JUR Ministarstva pravde BiH	Podaci navedeni 12.1-12.3.			6	6	3	3	-	100%
12.1.	<i>Ministarstvo pravde BiH</i>	DA	DA	DA	1	1	1	-	-	100%
12.2.	<i>Pravobraniteljstvo BiH</i>	DA	DA	DA	3	3	1	2	-	100%
12.3.	<i>Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH</i>	DA	DA	DA	2	2	1	1	-	100%
13.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	Podaci navedeni 13.1-13.5.			8	...	*	*	-	*
13.1.	<i>Centar za informiranje i priznavanje dokumenata u oblasti visokog obrazovanja BiH</i>	DA	DA	DA	1	*	-	*	-	*
13.2.	<i>Agencija za antidoping kontrolu BiH</i>	DA	DA	DA	1	*	-	*	-	*
13.3.	<i>Ministarstvo civilnih poslova BiH</i>	DA	DA	DA	2	-	-	-	-	-
13.4.	<i>Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH</i>	DA	DA	DA	2	*	*	-	-	*
13.5.	<i>Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH</i>	DA	DA	DA	2	*	*	-	-	*
14.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	Podaci navedeni 14.1-14.2.			3	3	2	1	-	100%
14.1.	<i>Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH</i>	DA	DA	DA	2	2	1	1	-	100%
14.2.	<i>Agencija za nadzor nad tržištem BiH</i>	DA	DA	DA	1	1	1	-	-	100%
15.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	DA	NE ²⁴	NE	-	-	-	-	-	-
16.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	DA	DA	DA	2	2	2	-	-	100%
17.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	DA	DA	DA	3	3	3	-	-	100%
18.	UR Agencije za pružanje usluga u zračnoj	DA	DA	DA	7	5	3	2	-	71%

²³ JUR MCP BiH je, sukladno odobrenim strateškim i godišnjim planovima za 2020. godinu, u toku izvještajnog razdoblja izvršila 2 redovite revizije i 2 naknadne revizije i sačinila nacрте izvješća, (u tabličnom pregledu označeno *). Do kraja izvještajnog razdoblja nisu sačinjena konačna izvješća.

²⁴ Rukovoditelj JUR MVP BiH imenovan 22.05.2020. godine. Donijet Strateški plan JUR MVP BiH za 2021-2023. i Godišnji plan JUR za 2021. godinu.

R. br.	JUR / institucije koje su bile predmet revidiranja u izvještajnom razdoblju	Potpisana Povelja UR	Donesen Strateški plan UR	Donesen Godišnji plan UR (GP JUR)	Planiran broj redovitih ¹⁷ i naknadnih ¹⁸ revizija u GP UR	Realiziran broj redovitih i naknadnih revizija iz GP	Realiziran broj redovitih UR	Realiziran broj naknadnih UR	Realiziran broj <i>ad hoc</i> ¹⁹ UR	% izvršenja redovitih i naknadnih revizija iz GP UR (Kolona (7) / (6))
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
	plovidbi - BHANSA									
19.	JUR Radio-televizija BiH	DA	DA	DA	1	1	1	-	1	100%
UKUPNO u 2020. godini							50	47	3	
							Realizirano ukupno 100 revizija ²⁵			-
UKUPNO u 2019. godini							44	53	5	-
							Realizirano ukupno 102 revizije			-

Iz prethodne tablice uočava se da je u 2020. godini 19 jedinica unutarnje revizije za izvještajno razdoblje sačinilo ukupno 100 revizijskih izvješća. U ovaj broj nisu uključene revizije koje nisu okončane do kraja izvještajnog razdoblja i nije sačinjeno konačno izvješće, a to je jedna revizija koju je vršila JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH i sve četiri revizije koje je JUR Ministarstva civilnih poslova BiH vršila u 2020. godini, od kojih su dvije redovite i dvije naknadne. Od broja ukupno izvršenih revizija (100), 53 izvješća se odnose na revizije u kojima su revizori, na osnovu revizijskih nalaza, dali stručno revizijsko mišljenje o revidiranim područjima (50 redovitih revizija i 3 *ad hoc* revizije), dok se nešto malo manje od polovine revizijskih izvješća (47) odnosi na naknadne preglede kroz koje je praćena primjena preporuka datih u ranijim izvješćima.

U svrhu praćenja učinka i efikasnosti jedinica unutarnje revizije, u ovoj tablici navedeni su i podaci o broju ukupno provedenih revizija iz prethodnog godišnjeg konsolidiranog izvješća koji je sačinila SHJ.

U 2019. godini 17²⁶ jedinica unutarnje revizije, koliko je ukupno dostavilo u predviđenom roku svoje godišnje izvješće o radu, sačinilo je 102 revizijska izvješća, od kojih je 49 izvješća u kojima je dato mišljenje o revidiranim područjima (44 redovite revizije i 5 *ad hoc* revizija). Preostala 53 izvješća odnose se na naknadne revizije u kojima je utvrđen stupanj realizacije preporuka datih u ranijim izvješćima.

Na temelju navedenih podataka može se konstatirati da nije došlo do povećanja broja izvršenih revizija u 2020. godini u odnosu na prethodnu godinu iako se očekuje da uporedo s razvojem znanja, vještina i iskustva unutarnjih revizora dolazi i do povećanja efikasnosti rada JUR. Možda razlog tome leži dijelom i u činjenici da je u 2020. godini bila specifična situacija za rad uzrokovana pandemijom novog korona virusa.

²⁵ Nisu uključene revizije za koje nije sačinjen konačan izvješće UR do kraja 2020. (r.br. 4.4. - JUR MKP revizija u RAK-u i r.br. 13.1-13-5. nadležna JUR MCP BiH)

²⁶ Nije uključena JUR MCP BiH koja nije u zakonskom roku dostavila Godišnji izvješće unutarnje revizije za 2019. godinu.

U svrhu poboljšanja učinka i efikasnosti u narednom razdoblju, te imajući u vidu da su slični podaci bili i u prethodnoj godini²⁷, posebno skrećemo pozornost rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije na neophodnost praćenja pokazatelja o prosječnom broju planiranih i izvršenih revizijskih angažmana po revizoru, kako na razini pojedinačne JUR, tako i na razini svih jedinica u institucijama BiH koji su dostupni u godišnjim konsolidiranim izvješćima unutarnje revizije u institucijama BiH (točka 4.5). Polazeći od ovih pokazatelja i raspoloživih kapaciteta JUR, rukovoditelji jedinica unutarnje revizije trebaju nastojati da u segmentu planiranja broja revizija doprinesu napretku u radu JUR.

Podaci o broju provedenih revizija i danih preporuka pojedinačno za svaku jedinicu unutarnje revizije dati su u točki 4.5. ovog izvješća, u tablici 7, dok su podaci o prosječnom broju izvršenih revizija i datih preporuka po jedinici unutarnje revizije i unutarnjem revizoru za prethodne dvije godine dati u obrazloženju tabličnog pregleda br. 7.

SHJ vodi registar povelja unutarnje revizije u kojem su evidentirane, zaključno s 31.12.2020. godine, ukupno 74 Povelje, što pokazuje da je 18 jedinica unutarnje revizije potpisalo, u skladu s relevantnim propisima, sa 74 institucije BiH dokument kojim su rukovodioci ovih institucija upoznati s načinom rada unutarnje revizije, zadacima i ovlaštenjima unutarnjih revizora. I jedinica unutarnje revizije u javnom preduzeću Radio-televiziji BiH donijela je u 2020. godini Povelju unutarnje revizije, koja je usklađena s tekstom Povelje objavljenom od CHJ, te time ukupan broj potpisanih Povelja u Registru koji vodi CHJ iznosi 75.

Podaci po institucijama o broju sačinjenih izvješća unutarnje revizije i datim preporukama, te područjima revidiranja u izvještajnom razdoblju, s podacima o broju unutarnjih revizora u nadležnoj jedinici unutarnje revizije dati su u sljedećem tabličnom pregledu:

Tablica 3.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba – lja UR u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
1.1	Parlamentarna skupština BiH – JUR PS BiH	2	4 ²⁸ (3 naknadne i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	3 preporuke	- Obračun poreza i doprinosa za naknade koje imaju karakter osobnih primanja; - Naknadne revizije;
1.2	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije u BiH – JUR PS BiH		1 redovita revizija	6 preporuka	- Koordinacija borbe protiv korupcije;
1.3	Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH – JUR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
1.4	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama – JUR PS BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	5 preporuka	- Pravni poslovi; - Naknadna revizija;

²⁷ Godišnji konsolidirani izvješće unutarnje revizije u institucijama BiH za 2019. godinu, str. 24 (U 2018. godini 17 JUR provelo je ukupno 125 revizija, od kojih je 73 redovne, 47 naknadnih i 5 *ad hoc* revizija)

²⁸ Rukovoditelj JUR PS BiH je u izvještajnom razdoblju sudjelovao i u dvije revizije, u svojstvu mentora (imenovan rješenjem SHJ).

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
1.5	Središnje izborno povjerenstvo BiH – JUR PS BiH		1 naknadna revizija	-	- Naknadna revizija;
1.6.	Institucija ombudsmana za ljudska prava – JUR PS BiH		1 redovita revizije	6 preporuka	- Plaće i naknade plaća;
2.1.	Ministarstvo financija i trezora BiH – JUR MFIT BiH	4	2+1* ²⁹ redovite revizije	7 preporuka	- Izrada strategije upravljanja javnim dugom; - Realizacija sudskih odluka, - Utjecaj projekata financiranih iz/ili većinom iz donacija (više od 80%)na ciljeve institucije;
2.2.	Direkcija za evropske integracije BiH – JUR MFIT BiH		* 1 redovita revizija	1 preporuka	- Utjecaj projekata financiranih iz/ili većinom iz donacija (više od 80%)na ciljeve institucije;
2.3.	Ured koordinatora za reformu javne uprave u BiH – JUR MFIT BiH		* 1 redovita revizija	3 preporuke	- Utjecaj projekata financiranih iz/ili većinom iz donacija (više od 80%)na ciljeve institucije;
2.4.	Agencija za javne nabave BiH – JUR MFIT BiH		* 1 redovita revizija	3 preporuke	- Utjecaj projekata financiranih iz/ili većinom iz donacija (više od 80%)na ciljeve institucije;
2.5.	Agencija za statistiku BiH – JUR MFIT BiH		* 1 redovita revizija	3 preporuke	- Utjecaj projekata financiranih iz/ili većinom iz donacija (više od 80%)na ciljeve institucije;
JUR MFT BiH je u izvještajnom razdoblju pratila i realizaciju preporuka danih u 4 redovite revizije			4 naknadne revizije	-	Praćenje realizacije preporuka provedeno u: - u MFT BiH (redovita revizija iz 2020) - Agencija za statistiku, PARCO, Ured za zakonodavstvo i ADS BiH (redovita revizija okončana u 2019), - MFT BiH, Generalno tajništvo VM BiH, Agencija za statistiku BiH, DEP BiH, Odbor državne službe za žalbe BiH, PARCO, Ured za zakonodavstvo (redovita revizija započeta, ali ne i okončana u 2019) i - Arhiv BiH (redovita revizija provedena prije 2019);
3.	Ministarstvo obrane BiH – JUR MO BiH	4	18 (9 redovnih i 9 naknadnih revizija)	43 preporuke	- Upravljanje i raspolaganje mat.teh.sred; - Popis imovine, potraživanja i obveza; - Obračun naknada;

²⁹ Revizija je pored MFT BiH provedena i u četiri institucije koje su navedene u tablici pod r. br. 2.2-2.5. (revizija je označena * jer je riječ o reviziji istog procesa)

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
					<ul style="list-style-type: none"> - Zaključivanje izravnih sporazuma; - Imenovanje i nagrađivanje čl. komisij - Usaglašavanje obveza i potraživanja; - Planiranje i nabava opreme za VDP; - Planiranje izdataka za održavanje objekata; - Sticanje prava i obračuna naknada za troškove prevoza zaposlenih; - Naknadne revizije;
4.1.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH – JUR MKP BiH	2	2 (1 redovita i 1 <i>ad hoc</i>)	10 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Proces inspekcijskog nadzora; - Realizacija ugovora o izvođenju radova rekonstrukcije i investicijskog održavanja prometnih znakova na GP
4.2.	Agencija za poštanski promet BiH – JUR MKP BiH		3 (1 redovita i 2 naknadne revizije)	11 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Obračun i isplata plaća i naknada; - Naknadne revizije;
4.3.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH – JUR MKP BiH		3 (1 redovita i 2 naknadne revizije)	5 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Korištenje službenih vozila; - Naknadne revizije;
4.4.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH - JUR MKP BiH		... ³⁰	-	<ul style="list-style-type: none"> - Obračun naknada za korištenje radiofrekventnog spektra/kontrola prihoda;
5.1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH – JUR MLJP BiH	2 ³¹	2 ³² (1 redovita i 1 naknadna revizije)	4 preporuke	<ul style="list-style-type: none"> - Stimulacije zaposlenim; - Naknadna revizija;
5.2.	Fond za povratak BiH – JUR MLJP BiH		1 naknadna revizija	-	<ul style="list-style-type: none"> - Naknadna revizija;
6.	Granična policija BiH – JUR GP BiH	2	6 (3 redovite i 3 naknadne revizije)	14 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Implementacija projekata GP BiH koji se financiraju iz EU fondova; - Službena putovanja u zemlji i inostranstvu; - Materijalno knjigovodstvo; - Naknadne revizije;
7.	Državna agencija za istrage i zaštitu – JUR SIPA BiH	2	1 ³³ redovita revizija	26 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Uslovi i način skladištenja robe
8.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH – JUR OSA BiH	2	5 (4 redovite i 1 naknadna revizija)	5 preporuka	<ul style="list-style-type: none"> - Javne nabave; - Putni troškovi; - Upravljanje ljudskim resursima; - Održavanje objekata i opreme;

³⁰ Revizija nije u potpunosti okončana do kraja 2020. godine usljed, kako je navedeno u GI JUR MKP BiH, vanrednih okolnosti izazvanih pandemijom.

³¹ Do 10.12.2020. godine u JUR MLJP BiH aktivnosti unutarnje revizije obavljao je samo rukovoditelj JUR. U prosincu 2020. godine popunjena i pozicija unutarnjeg revizora.

³² Rukovoditelj JUR MLJP BiH je u izvještajnom razdoblju sudjelovao i u jednoj reviziji u svojstvu mentora (imenovan rješenjem SHJ).

³³ Rukovoditelj JUR SIPA-e sudjelovala je u 2 revizije u svojstvu mentora (imenovana rješenjem SHJ).

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u UR u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
					- Naknadna revizija;
9.	Uprava za neizravno opozivanje BiH - JUR UINO BiH	4	8 ³⁴ (3 redovite i 5 naknadnih revizija)	31 preporuka	- Upravljanje situacijom u doba pandemije virusa korona od strane Operativnog štaba UINO BiH; - Upravljanje procesom izrade normativnih akata; - Savjetodavna revizija stručnoj RG za uspostavu i razvoj FUK-a u UINO; - Naknadne revizije;
10.	Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – JUR IDDEEA	2	5 (3 redovite i 2 naknadne revizije)	15 preporuka	- Aktivnosti monitoringa u administriranju mreže za prenos podataka; - Provedba upravnih postupaka; - Unutarnje osiguranje objekta Centra za skladištenje, personalizaciju i transport dokumenata; - Naknadne revizije
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH – JUR SZP BiH	2 ³⁵	8 (3 redovite i 5 naknadnih revizija)	24 preporuke	- Izdaci za energiju i komunalne usluge; - Proces održavanja čistoće radnog prostora; - Obračun bolovanja i refundacija bolovanja; - Naknadne revizije;
12.1	Ministarstvo pravde BiH – JUR MP BiH	2 ³⁶	1 redovita revizija	6 preporuka	- Javne nabave;
12.2	Pravobraniteljstvo BiH – JUR MP BiH		3 (1 redovita i 2 naknadne revizije)	6 preporuka	- Planiranje i izvršenje proračuna; - Naknadne revizije;
12.3	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH – JUR MP BiH		2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	4 preporuke	- Javne nabave; - Naknadna revizija;
13.1	Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH - JUR MCP BiH	2	*	-	*Napomena: Kako je navedeno u GI JUR MCP BiH, izvršena 1 naknadna revizija, ali nije sačinjeno konačno izvješće unutarnje revizije.
13.2	Agencija za antidoping kontrolu BiH – JUR		*	-	*Napomena: Kako je navedeno u GI JUR MCP BiH, izvršena 1

³⁴ Rukovoditelj JUR UINO BiH sudjelovala je i u 2 revizije u svojstvu mentora (imenovana rješenjem sHJ).

³⁵ Do studenog 2020. godine u JUR SZP BiH aktivnosti unutarnje revizije obavljao je samo 1 unutarnji revizor. Nakon provedenog konkursnog postupka, u studenog 2020. popunjena pozicija rukovoditelja JUR.

³⁶ JUR MP BiH nije radila u punom kapacitetu u 2020. godini usljed porodijskog odsustva RJUR.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
	MCP BiH				naknadna revizija, ali nije sačinjeno konačno izvješće unutarnje revizije.
13.3	Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH – JUR MCP BiH		*	-	*Napomena: Kako je navedeno u GI JUR MCP BiH, izvršena 1 redovita revizija, ali nije sačinjeno konačno izvješće unutarnje revizije.
13.4	Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost BiH – JUR MCP BiH		*	-	*Napomena: Kako je navedeno u GI JUR MCP BiH, izvršena 1 redovita revizija, ali nije sačinjeno konačno izvješće unutarnje revizije.
14.1	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – JUR MVTEO BiH	2	2 (1 redovita i 1 naknadna revizija)	14 preporuka	- Nabava roba i usluga, - Naknadna revizija;
14.2	Agencija za nadzor nad tržištem BiH – JUR MVTEO BiH		1 redovita revizija	7 preporuka	- Upravljanje ljudskim resursima
15.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH – JUR MVP BiH	1 ³⁷	-	-	-
16.	Ministarstvo sigurnosti BiH - JUR MSB BiH	1	2 redovite revizije	10 preporuka	- Upravljanje ljudskim resursima; - Naknade za prijevoz na posao i sa posla;
17.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela – JUR DKPT BiH	1	3 redovite revizije	3 preporuke	- Upravljanje protokolom i dokumentacijom; - Obračun i isplata plaća i naknada plaća; - Službena putovanja u zemlji inostranstvu;
18.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi - JUR BHANSA	1	5 (3 redovite i 2 naknadne revizije)	4 preporuke	- Planiranje i usvajanje financijskog plana; - Obračun plaća; - Upotreba i održavanje službenih automobila; - Naknadne revizije;
19.	Radio-televizija BiH – JUR BHRT	2 ³⁸	2 (1 redovita i 1 <i>ad hoc</i> revizija)	23	- Ljudski resursi; - Usklađenost predloženog kolektivnog ugovora s važećim zakonskim i unutarnjim aktima BHRT-a,
UKUPNO u 2020.		40	100*	302	-
UKUPNO u 2019.		36	102**	298	-
Napomena:					

³⁷ Rukovoditelj JUR MVP BiH imenovan 22.05.2020. godine. Konkursna procedura za postavljenje 2 unutarnja revizora je u vrijeme izrade GI UR bila u završnoj fazi.

³⁸ Rukovoditelj JUR imenovan u ožujku 2020, a unutarnji revizor 01.07.2020. godine.

R. br.	Naziv institucije – nadležna JUR	Broj osoba u JUR	Broj konačnih izvješća unutarnje revizije	Broj datih preporuka UR	Teme obuhvaćene izvješćima unutarnje revizije
*Zbir od 100 unutarnjih revizija čini 50 redovitih, 47 naknadnih i 3 <i>ad hoc</i> unutarnje revizije					
**Zbir od 102 unutarnje revizije čine 44 redovite, 53 naknadne i 5 <i>ad hoc</i> unutarnjih revizija					

U 100 izvješća unutarnje revizije sačinjenih u 2020. godini, od kojih su ukupno 53 redovite i *ad hoc* revizije, date su 302 preporuke od strane 19 jedinica unutarnje revizije, koliko ih je ukupno i uspostavljeno zaključno s 31.12.2020. godine.

Generalno, najveći broj preporuka koje su unutarnji revizori u svojim izvješćima u 2020. godini dali odnosi se na preporuke vezane za:

- unaprjeđenje sustava/procesa javnih nabava,
- unaprjeđenje sustava/procesa obračuna plaća i naknada plaća,
- unaprjeđenje sustava/procesa obračuna naknada po osnovu troškova prevoza zaposlenih i
- unaprjeđenje u oblastima koje su od strateškog značaja za institucije.

Stupanj realizacije preporuka datih u izvješćima unutarnje revizije u 2019. godini po institucijama prikazan je u narednoj tablici, dok će stupanj realizacije preporuka datih u 2020. godini biti poznat, nakon isteka roka za njihovu realizaciju, u Godišnjem konsolidiranom izvješću unutarnje revizije za 2021. godinu.

Tablica 4.

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke UR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH (JUR PS BiH)	2019.	21	3	14,3 %	11	52,4 %	5	2	-
		2020.	3	-	-	-	-	3	-	-
2.	Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije (JUR PS BiH)	2019.	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020.	6	-	-	-	-	6	-	-
3.	Agencija za zaštitu osobnih podataka u BiH (JUR PS BiH)	2019.	3	2	66,6 %	-	-	-	1	-
		2020.	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Ured za razmatranje žalbi po javnim nabavama (JUR PS BiH)	2019.	1	-	-	1	100%	-	-	-
		2020.	5	-	-	-	-	5	-	-
5.	Središnje izborno povjerenstvo BiH	2019.	4	3	75%	1	25%	-	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke UR	Komentar
	(JUR PS BiH)	2020	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Institucija ombudsmana za ljudska prava (JUR PS BiH)	2019	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020	6	-	-	-	-	6	-	-
7.	Ministarstvo financija i trezora BiH (JUR MFIT BiH)	2019	4	1	25%	-	-	1	2	-
		2020	7	2	28,6 %	-	-	5	-	-
8.	Agencija za statistiku BiH (JUR MFIT BiH)	2019	2+1*	1*	33,3 %	1	33,3 %	1	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	3	-	-	-	-	3	-	-
9.	Agencija za javne nabave BiH (JUR MFIT BiH)	2019	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020	3	-	-	-	-	3	-	-
10.	Ured koordinatora za reformu javne uprave (JUR MFIT BiH)	2019	6+1*	6+1*	100%	-	-	-	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	3	-	-	-	-	3	-	-
11.	Agencija za državnu službu BiH (JUR MFIT BiH)	2019	6	4	66,7 %	-	-	1	1	-
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Ured za zakonodavstvo Vijeća ministara BiH (JUR MFIT BiH)	2019	3+1*	1*	25%	3	75%	-	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Direkcija za europske integracije BiH (JUR MFIT BiH)	2019	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020	1	-	-	-	-	1	-	-
14.	Generalno tajništvo Vijeća ministara BiH (JUR MFIT BiH)	2019	1*	1*	100%	-	-	-	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (JUR MFIT BiH)	2019	1*	1*	100%	-	-	-	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Odbor državne službe za žalbe (JUR MFT BiH)	2019	1*	1*	100%	-	-	-	-	*jedna preporuka data za više institucija
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke UR	Komentar
17.	Ministarstvo odbrane BiH (JUR MO BiH)	2019 .	41	8	19,5 %	9	22%	14	10	-
		2020 .	43	-	-	-	-	43	-	-
18.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH (JUR MKP BiH)	2019 .	8	8	100%	-	-	-	-	-
		2020 .	10	-	-	-	-	10	-	-
19.	Agencija za poštanski promet BiH (JUR MKP BiH)	2019 .	5	2	40%	3	60%	-	-	-
		2020 .	11	10	91%	-	-	-	1	-
20.	Direkcija za civilno zrakoplovstvo BiH (JUR MKP BiH)	2019 .	11	11	100%	-	-	-	-	-
		2020 .	5	3	60%	1	20%	-	1	-
21.	Regulatorna agencija za komunikacije BiH (JUR MKP BiH)	2019 .	6	5	83,3 %	-	-	-	1	-
		2020 .	*	-	-	-	-	-	-	Nije okončana revizija
22.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH (JUR MLJP BiH)	2019 .	2	1	50%	1	50%	-	-	-
		2020 .	4	-	-	-	-	4	-	-
23.	Fond za povratak BiH (JUR MLJP BiH)	2019 .	3	3	100%	-	-	-	-	-
		2020 .	-	-	-	-	-	-	-	-
24.	Institut za nestale osobe BiH (JUR MLJP BiH)	2019 .	2	-	-	-	-	2	-	-
		2020 .	-	-	-	-	-	-	-	-
25.	Granična policija BiH (JUR GP BiH)	2019 .	15	8	53,3 %	-	-	-	7	-
		2020 .	14	-	-	-	-	14	-	-
26.	Državna agencija za istrage i zaštitu – (JUR SIPA BiH)	2019 .	27	-	-	-	-	27	-	-
		2020 .	26	-	-	-	-	26	-	-
27.	Obavještajno-sigurnosna agencija (JUR OBA BiH)	2019 .	4	4	100%	-	-	-	-	-
		2020 .	5	5	100%	-	-	-	-	-
28.	Uprava za neizravno oporezivanje BiH	2019 .	64	48	75%	-	-	16	-	-

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke UR	Komentar
	(JUR UINO BiH)	2020	31	9	29%	-	-	22	-	-
29.	Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka (JUR IDDEEA BiH)	2019	3	3	100%	-	-	-	-	-
		2020	15	2	13,3%	2	13,3%	10	1	-
30.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH (JUR SZP BiH)	2019	15	15	100%	-	-	-	-	-
		2020	24	10	41,6 %	-	-	13	1	-
31.	Ministarstvo pravde BiH (JUR MP BiH)	2019	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020	6	-	-	-	-	6	-	-
32.	Pravobraniteljstvo BiH (JUR MP BiH)	2019	6	4	67%	2	33%	-	-	-
		2020	6	-	-	6	100%	-	-	-
33.	Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH (JUR MP BiH)	2019	8	6	75%	-	-	2	-	-
		2020	4	4	100%	-	-	-	-	-
34.	Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz oblasti visokog obrazovanja BiH (JUR MCP BiH)	2019	4*	3	75%	-	-	-	1	*Zbog neblagovremenog dostavljanja GI JUR MCP BiH za 2019, podaci za ovu instituciju nisu prikazani u GKI UR za 2019. godinu
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
35.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH (JUR MSVEO BiH)	2019	10	5	50%	3	30%	1	1	-
		2020	14	-	-	-	-	14	-	-
36.	Agencija za sigurnost hrane (JUR MVTEO BiH)	2019	5	3	60%	1	20%	1	-	-
		2020	-	-	-	-	-	-	-	-
37.	Agencija za nadzor nad tržištem BiH (JUR MVTEO BiH)	2019	-	-	-	-	-	-	-	-
		2020	7	-	-	-	-	7	-	-
38.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	2019	Nije vršena revizija							

R. br.	Naziv institucije (nadležna JUR)	Godina	Broj datih preporuka								Komentar
			unutarnje revizije	Broj realiziranih preporuka UR	Realizirane preporuke u %	Broj nerealiziranih preporuka UR	Nerealizirane preporuke u %	Broj preporuka UR kojima nije istekao rok za realizaciju	Djelimično realizirane preporuke UR		
	(JUR MIP BiH)	2020	Nije vršena revizija ³⁹								
39.	Ministarstvo sigurnosti BiH (JUR MB BiH)	2019	U 2019. godini provedene aktivnosti u okviru strateškog i godišnjeg planiranja UR								
		2020	10	-	-	-	-	10	-	-	
40.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH (JUR DKPT BiH)	2019	1	1	100%	-	-	-	-	-	
		2020	3	-	-	-	-	3	-	-	
41.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi (JUR BHANSA)	2019	17	15	88,3%	2	11,7%	-	-	-	
		2020	4	2	50%	-	-	2	-	-	
42.	Radio-televizija BiH (JUR BHRT)	2019	JUR uspostavljena u 2020. godini.								
		2020	23	-	-	-	-	23	-	-	
UKUPNO u 2019. godini			308⁴⁰	173	56,2%	38	12,3%	71	26	-	
UKUPNO u 2020. godini			302	47	-	9	-	242	4	-	

U Tablici 4. prikazani su podaci o ukupnom broju datih preporuka i stupnju njihove realizacije za svaku instituciju u kojoj je vršena unutarnja revizija u protekle dvije godine.

S obzirom na to da za većinu preporuka datih u 2020. godini nije istekao rok za realizaciju, ne može se izračunati konačan postotak učešća realiziranih i nerealiziranih preporuka u ukupnom broju datih preporuka za ovu godinu. Stupanj njihove realizacije bit će utvrđen u narednom razdoblju.

Na temelju podataka iz prethodne tablice za 2019. godinu uočava se da je više od polovine ukupno datih preporuka realizirano (173 preporuke ili 56,2%), dok je djelimično realiziranih 26 preporuka, a za 71 preporuku još nije istekao rok za realizaciju i za iste će u narednom razdoblju biti utvrđen stepen realizacije.

Postotak nerealiziranih preporuka u ukupnom broju preporuka (308) datih u 33 institucije BiH, u kojima je u 2019. godini provedena redovita revizija i date preporuke, iznosi 12,3%.

³⁹ Rukovoditelj JUR MVP BiH imenovan 22.05.2020. godine. U izvještajnom razdoblju pripremljen i odobren Strateški plan JUR MIP BiH za 2021-2023 i Godišnji plan za 2021. godinu.

⁴⁰ U odnosu na Godišnje konsolidirano izvješće za 2019. godinu, zbirni podatak o broju preporuka u 2019. godini u ovom izvješću je veći za 10 jer:
- JUR MFIT BiH nije okončala jednu reviziju u 2019. godini, te podaci o broju preporuka (6) iz predmetne revizije nisu bili dostupni u Godišnjem izvješću ove jedinice za 2019. i
- JUR MCP BiH je tek naknadno, nakon usvajanja GKI UR za 2019. od strane Vijeća ministara BiH, dostavila svoje Godišnje izvješće za predmetnu godinu. U GI JUR MCP za 2020. dat je podatak da su u prethodnom izvještajnom razdoblju date četiri preporuke.

Podaci iz prethodne tablice, na temelju kojih se uočava da jedna petina ukupno datih preporuka u izvješćima unutarnje revizije u 2019. godini (64 od 308) je ili samo djelimično realizirano (26) ili nije uopće realizirano (38) upućuju na potrebu unapređenja u ovoj oblasti. Unapređenje se može postići uspostavljanjem jače suradnje između jedinica unutarnje revizije i rukovodstva institucija, s jedne strane, i jačanjem saradnje između jedinica unutarnje revizije i revizora Ureda za reviziju institucija BiH i CHJ, s druge strane, uz konstantno unapređenje i povećanje kvaliteta usluga koje jedinica unutarnje revizije pruža.

Također, i rukovodstvo institucija treba biti zainteresirano i motivirano za usluge i preporuke unutarnje revizije, te mora postojati i graditi se povjerenje u rad i kredibilnost unutarnjih revizora. Pisanje izvješća i davanje preporuka samo po sebi ne smije biti cilj i svrha unutarnje revizije, već se mora raditi na njihovoj provedbi u cilju unapređenja sustava financijskog upravljanja i kontrole i stvaranja dodatne vrijednosti u institucijama BiH, što svakako treba biti postavljeno kao cilj rukovoditelja institucija i jedinica unutarnje revizije.

4.4. Pregled uspostavljanja i razvoja sustava unutarnje revizije institucija BiH

Na temelju prethodno navedenih podataka može se konstatirati da je u dosadašnjem razvoju sustava unutarnje revizije u institucijama BiH postignut napredak u smislu da se funkcija i uloga unutarnje revizije sve jasnije prepoznaje u institucijama BiH, kao dio ukupnog sustava unutarnjih financijskih kontrola javnog sektora BiH (PIFC-a).

Funkcija unutarnje revizije u institucijama BiH jasno je definirana i utemeljena Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH, te u jednoobraznoj i usuglašenoj metodologiji rada za unutarnje revizore, koja uključuje i standarde unutarnje revizije.

Način ustrojstva jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH baziran je na decentraliziranom modelu koji je zasnovan na principima "3E" (ekonomičnost, efektivnost i efikasnost), s jasno definiranim nadležnostima jedinica unutarnje revizije u pogledu vršenja funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH.

Etičkim kodeksom unutarnjih revizora u institucijama BiH, Poveljom unutarnje revizije, Priručnikom za unutarnju reviziju, Standardima unutarnje revizije i Sporazumom o vršenju funkcije unutarnje revizije definirana su, u institucijama BiH, osnovna načela i odnosi pružatelja usluga – unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, s jedne strane i korisnika usluga unutarnje revizije – menadžmenta institucija, s druge strane.

Uvjeti za zapošljavanje unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH temelje se na identičnim općim i dodatnim uvjetima za zapošljavanje unutarnjih revizora u svakoj od institucija BiH. Svi zaposleni unutarnji revizori u institucijama BiH ispunjavaju uvjeti propisane Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH. Također, u sustavu unutarnje revizije institucija BiH omogućeno je poštovanje principa "ista plata za isti ili sličan posao", a koji podrazumijeva da zaposleni u institucijama Bosne i Hercegovine koji obavljaju iste ili slične poslove primaju istu osnovnu plaću, odnosno da će se radna mjesta iz različitih institucija Bosne i Hercegovine na kojima se obavljaju slični poslovi svrstati u isti platni razred. Upravo takva su radna mjesta unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije.

Zaključno s 31.12.2020. godine 15 jedinica unutarnje revizije institucija BiH i jedno javno poduzeće, od ukupno 19 uspostavljenih, uspostavljeno je sukladno Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica

unutarnje revizije u institucijama BiH, što podrazumijeva da je izvršeno usklađivanje pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, u pogledu opisa poslova unutarnje revizije i uvjeta za zapošljavanje unutarnjih revizora i rukovoditelja jedinica unutarnje revizije, s relevantnim propisima.

Dvije institucije, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH i Ministarstvo sigurnosti BiH, pokrenule su, ali još nisu okončale aktivnosti na usklađivanju pravilnika o unutarnjoj organizaciji. Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA je u siječnju 2017. godine uspostavila unutarnju reviziju prema pravilniku o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije.

Funkciju unutarnje revizije u sve tri naprijed navedene institucije, kao i u jedinici unutarnje revizije Ministarstva vanjskih poslova BiH⁴¹, u 2020. godini obavljao je po jedan unutarnji revizor, što nije u skladu Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, niti zahtjevima Standarda unutarnje revizije.

U Tablici 5. dat je pregled poduzetih aktivnosti na uspostavi jedinica unutarnje revizije od strane institucija BiH koje su obavezne uspostaviti unutarnju reviziju, kao i pregled kadrovske popunjenosti unutarnje revizije u ovim institucijama.

Tablica 5.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2020.	% popunjenosti JUR	Komentar
1.	Parlamentarna skupština BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
2.	Ministarstvo financija i trezora BiH	DA	DA	DA	DA	4	4	100%	-
3.	Ministarstvo obrane BiH	DA	DA	DA	DA	4	4	100%	-
4.	Ministarstvo komunikacija i prometa BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
5.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH	DA	DA	DA	DA	2	2*	100%	*U prosincu 2020. godine popunjena i pozicija unutarnjeg revizora
6.	Granična policija BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
7.	Državna agencija za istrage i zaštitu – SIPA	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
8.	Obavještajno-sigurnosna agencija BiH	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
9.	Uprava za	DA	DA	DA	DA	4	4	100%	-

⁴¹ Krajem 2020. godine pokrenuta je konkursna procedura popunjavanja dvije pozicije unutarnjeg revizora u JUR MVP BiH. Pozicije popunjene u 1. kvartalu 2021. godine.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2020.	% popunjenosti JUR	Komentar
	neizravno oporezivanje BiH								
10.	Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH – IDDEEA	DA	DA	DA	DA	2	2	100%	-
11.	Služba za zajedničke poslove institucija BiH	DA	DA	DA	DA	2	2*	100%	*U studenom 2020. godine popunjena i pozicija rukovoditelja JUR
12.	Ministarstvo pravde BiH	DA	DA	DA	DA	3	2*	66,7%	*Nije popunjena pozicija 1 unutarnjeg revizora
13.	Ministarstvo civilnih poslova BiH	DA	DA	DA	DA	3	2*	66,7%	*Nije popunjena pozicija 1 unutarnjeg revizora
14.	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	DA	DA	DA	DA	3	2*	66,7%	*Nije popunjena pozicija 1 unutarnjeg revizora
15.	Ministarstvo vanjskih poslova BiH	DA	DA	DA	DA	3	1*	33,3%	*Popunjena pozicija RJUR. U 1. kvartalu 2020. završena i konkursna procedura popunjavanja 2 pozicije unutarnje revizora
16.	Ministarstvo sigurnosti BiH	DA	DA	NE*	NE	2**	1	50%	*Pravilnik u fazi usvajanja **Pravilnikom predviđen broj izvršitelja
17.	Direkcija za koordinaciju policijskih tijela	DA	DA	NE*	NE	2**	1	50%	*Pravilnik u fazi pribavljanja mišljenja **Predviđen broj izvršitelja
18.	Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	NE	NE	NE	NE	-	1*	-	*Popunjena pozicija unutarnjeg revizora na temelju važećeg Pravilnika koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR ⁴²
19.	Sud BiH	DA	DA	-*	-*	2	-**	-	*Nije potrebna suglasnost Vijeća ministara BiH

⁴²BHANSA je obavezna, sukladno Odluci o izmjenama i dopunama Odluke o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije ("Službeni glasnik BiH", broj 69/17), uskladiti Pravilnik o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju s relevantnim propisima.

R. br.	Naziv institucije	Prijedlog Pravilnika o un. org. dostavljen SHJ	Dobijena suglasnost SHJ	Pravilnik upućen VM BiH na usvajanje	VM BiH usvojilo Pravilnik o un.org.	Pravilnikom odobreni broj izvršitelja u JUR	Popunjeno osoblje u JUR do 31.12.2020.	% popunjenosti JUR	Komentar
									**U fazi pribavljanja mišljenja potrebnih za dobijanje odobrenja Vijeća ministara BiH za novo zapošljavanje
20.	Radio-televizija BiH	DA	DA	-*	-*	2	2	100%	*Nije potrebna suglasnost Vijeća ministara BiH

Iz prethodne tablice vidimo da je, zaključno s 31.12.2020. godine, ukupno 17 od 20 organizacija okončalo proceduru izmjene pravilnika o unutarnjoj organizaciji i uspostavilo unutarnju reviziju sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, dok ukupno 12 organizacija ima u potpunosti kadrovski popunjenu jedinicu unutarnje revizije.

U tijeku 2019. i 2020. godine i javno poduzeće Radio-televizija BiH poduzelo je, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH i drugim relevantnim propisima kojima je definiran način uspostavljanja i funkcioniranja unutarnje revizije, potrebne aktivnosti na uspostavljanju jedinice unutarnje revizije. Zaključno s 31.12.2020. godine ova jedinica je imala popunjene dvije pozicije, rukovoditelja JUR i unutarnjeg revizora.

U narednom razdoblju, tokom 2021. godine očekuje se dalje operativno i funkcionalno jačanje unutarnje revizije u institucijama BiH i to prije svega kroz formalno-pravno donošenje neophodnih akata i pravilnika radi uspostavljanja unutarnje revizije u svim institucijama u skladu s relevantnim propisima, te kadrovsko popunjavanje jedinica unutarnje revizije koje nisu u potpunosti popunjene.

Uspostava jedinica unutarnje revizije sukladno propisima iz oblasti unutarnje revizije, što podrazumijeva usklađivanje opisa poslova i uvjeta za zapošljavanje osoblja unutarnje revizije, te njihovo kvalitetno kadrovsko popunjavanje neophodni su preduvjeti za daljnji napredak u razvoju i unaprjeđivanju ovog sustava.

Kadrovska nepopunjenost jedinica unutarnje revizije višestruko utiče na stanje i funkcioniranje sustava unutarnje revizije i to tako što smanjuje broj i obim izvršenih revizijskih angažmana i onemogućava dosljedno poštovanje Standarda unutarnje revizije koji jasno definiraju način funkcioniranja unutarnje revizije, te ujedno predstavljaju i temelj za ocjenu kvaliteta rada unutarnje revizije. U svrhu procjene efektivnosti i efikasnosti aktivnosti unutarnje revizije i identificiranja mogućnosti za njeno unapređenje, Standardi unutarnje revizije nalažu donošenje i održavanje Programa osiguranja i unaprjeđenja kvaliteta unutarnje revizije koji, između ostalog, obuhvata i stalni nadzor učinka aktivnosti unutarnje revizije od strane rukovoditelja jedinice unutarnje revizije⁴³, kao i vanjskog ocjenjivanje od strane kvalificiranog, neovisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača, koje se provodi bar jednom u pet godina. Vanjsko ocjenjivanje unutarnje revizije može dati prave rezultate samo u jedinicama unutarnje revizije koje su u potpunosti popunjene, tj. imaju rukovoditelja jedinice unutarnje revizije i jednog ili više unutarnjih revizora. Pored ovoga, u

⁴³ Pored stalnog nadzora učinka aktivnosti unutarnje revizije, unutarnja ocjenjivanja uključuju, prema Standardima unutarnje revizije, i periodična samooocjenjivanja ili ocjenjivanja koja vrše druge osobe iz organizacije koje imaju dovoljno poznavanja prakse unutarnje revizije.

jedinicama unutarnje revizije koje nisu u potpunosti kadrovski popunjene teško je osigurati kvalitetno vršenje funkcije unutarnje revizije, kako tokom strateškog i godišnjeg planiranja revizijskih angažmana, tako i tokom njihove provedbe, na način kako to Zakon o unutarnjoj reviziji institucija BiH predviđa.

Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza za 2020. godinu predviđeno je kadrovsko jačanje jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH kroz zapošljavanje osoblja unutarnje revizije (članak 19. Zakona). Razmatranjem navedenog članka Zakona o proračuna institucija BiH, naglašavamo da je usljed pandemije korona virusa, otežano poslovanje svih institucija, pa tako i sam proces zapošljavanja kako u prethodnoj 2020, tako i tekućoj 2021. godini.

4.5. Pregled primjene metodologije rada i učinka jedinica unutarnje revizije institucija BiH

SHJ kroz godišnja izvješća jedinica unutarnje revizije institucija BiH i na temelju stalne komunikacije s osobljem unutarnje revizije, koja se odvija kroz sastanke, obuke, izdavanjem mišljenja i obavještenja na upite, koristeći preporuke iz Vodiča za ocjenu kvaliteta unutarnje revizije u javnom sektoru⁴⁴, djelimično vrši vanjsku kontrolu kvaliteta poštovanja metodologije rada unutarnje revizije i prati učinak jedinica za unutarnju reviziju institucija BiH.

Napominjemo da vanjska kontrola kvaliteta koju provodi SHJ nije zamjena za propisane povremene vanjske ocjene koje trebaju provoditi kvalificirani neovisni ocjenjivači izvan organizacije, kako je to definirano Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Standardima unutarnje revizije. Kako je SHJ nezaobilazan dio sustava unutarnje revizije i kao tijelo koje je odgovorno za izradu i provedbu metodologije unutarnje revizije, uvid u kvalitet rada jedinica unutarnje revizije koji vrši SHJ ne može se smatrati u potpunosti neovisnim ali se isti provodi radi davanja smjernica i preporuka za unapređenje rada jedinica unutarnje revizije.

Jedinice unutarnje revizije dostavljaju SHJ, kroz svoja godišnja izvješća, informacije i podatke o: načinu ustrojstva unutarnje revizije, opisu poslova i uvjeta za zapošljavanje u jedinicama unutarnje revizije, zadacima i ovlaštenjima unutarnje revizije, što dokumentiraju dostavljanjem izvoda iz pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, potpisanim poveljama unutarnje revizije i sporazumima o vršenju funkcije unutarnje revizije. Na temelju ovih podataka, SHJ prati usklađenost postojećeg ustrojstva unutarnje revizije, uključujući njena ovlaštenja, odgovornosti, djelokrug rada, način odobravanja planova i izvješćivanja, s relevantnim propisima unutarnje revizije koji reguliraju ovu oblast u institucijama BiH, a time i da li je osigurana funkcionalna neovisnost unutarnje revizije.

Jedinice unutarnje revizije dostavljaju SHJ, kroz godišnja izvješća, i svoje planove rada odobrene od rukovoditelja institucije, kao i informacije o svim izvršenim unutarnjim revizijama, uključujući i informacije o poštovanju propisa tijekom obavljanja revizije.

Kroz analizu ovih podataka SHJ stiče, u određenoj mjeri, uvid u način rada i vršenja funkcije unutarnje revizije i njenoj usklađenosti s propisanom metodologijom, Standardima unutarnje revizije, Etičkim kodeksom i ostalim propisima iz oblasti unutarnje revizije, te o učinku i kvalitetu vršenja unutarnje revizije. Također, o načinu funkcioniranja i rada jedinica unutarnje revizije SHJ se upoznaje i informira i kroz održavanje sastanaka s osobljem unutarnje revizije u institucijama BiH, dostavljene upite od strane jedinica unutarnje revizije, diskusije i pitanja unutarnjih revizora tijekom obuka, kao i druge vidove komunikacije.

⁴⁴ Vodič je izdat u ožujku 2016. godine od strane Zajednice prakse za unutarnju reviziju (IACOP) mreže za Upravljanje javnom potrošnjom – učenje uz međusobnu podršku (PEMPAL-a), koja je pokrenuta od strane Svjetske banke 2006. godine i obuhvata 21 zemlju, dostupan na www.pempal.org.

Na temelju izvješća o obavljenoj kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji (KPE) unutarnjih revizora u jedinicama unutarnje revizije, kao i zaprimljenih zahtjeva jedinica unutarnje revizije za priznavanje obuka kao KPE, SHJ prati ispunjavanje obveze usavršavanja znanja i vještina od strane unutarnjih revizora, iz područja i oblasti definiranih propisima iz oblasti KPE. Ovim propisima definiran je način i postupak ispunjavanja obveze kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH kako bi kroz održavanje razine stručnosti i daljnji profesionalni razvoj unutarnjih revizora bio unaprijeđen kvalitet usluga koje pružaju.

U narednom tabličnom pregledu dati su podaci koje su u svojim godišnjim izvješćima dostavile jedinice unutarnje revizije, o poštovanju i pridržavanju propisane metodologije rada, Etičkog kodeksa i Standarda unutarnje revizije tijekom vršenja unutarnje revizije od strane unutarnjih revizora u jedinicama unutarnje revizije institucija BiH. Dati su i podaci o provedbi unutarnje i vanjske ocjene kvaliteta i o suradnji jedinica unutarnje revizije s Uredom za reviziju institucija BiH.

Tablica 6.

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštovanje Standarda unutarnje revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Nadzor nad angažmanom UR	Vanjska ocjena kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
2.	SJUR Ministarstva financija i trezora	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
3.	JUR Ministarstva obrane BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
4.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
5.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
6.	JUR Granične policije BiH	DA	DA	DA	Djelomično *	DA	NE	DA	*Provodi se stalni nadzor aktivnosti UR
7.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
8.	JUR Obavještajno-sigurnosne agencije	DA	DA	DA	Djelomično *	DA	NE	DA	*Provodi se stalni nadzor aktivnosti UR
9.	JUR Uprave za neizravno oporezivanje BiH	DA	DA	DA	DA	DA	DA*	DA	*Vanjska ocjena provedena okvURu <i>Twinning light</i> projekta EU
10.	JUR Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	DA	DA	DA	Djelomično*	DA	NE	DA	* Provodi se stalni nadzor aktivnosti UR i ocjenjivanje od strane revidiranih subjekata
11.	JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH	DA	DA	DA	Djelomično *	Djelomično*	NE	DA	*Pozicija rukovoditelja JUR popunjena u studenom 2020. i od tada su stvoreni

R. br.	Naziv JUR	Rad sukladno Priručniku	Poštovanje Standarda unutarnje revizije	Poštovanje Etičkog kodeksa	Unutarnja ocjena kvaliteta	Nadzor nad angažmanom UR	Vanjska ocjena kvaliteta	Suradnja s Uredom za reviziju institucija BiH	Komentar
									uvjeti za vršenje nadzora i unutarnje ocjenjivanje
12.	JUR Ministarstva pravde BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
13.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	Djelomično	DA	DA	NE*	Djelomično	NE	NE ⁴⁵	*Nije provedena usljed dužeg bolovanja RJUR
14.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	-
15.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	-	-	-	-	-	-	-	Ne može se dati potpun odgovor ⁴⁶
16.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	DA	DA	DA	NE*	DA	NE	DA	*Radi se sukladno Standardima, bez ocjenjivanja
17.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	DA	DA	DA	Djelomično*	Djelomično*	NE	DA	*Nije popunjena pozicija rukovoditelja JUR, te stoga nisu stvoreni uvjeti za dosljednu provedbu unutarnje ocjene i nadzora sukladno propisima.
18.	JUR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA	DA	DA	DA	Djelomično*	DA	NE	.. ⁴⁷	*Nije popunjena pozicija rukovoditelja JUR, te stoga nisu stvoreni uvjeti za dosljednu provedbu unutarnje ocjene kvaliteta.
19.	JUR Radio-televizije BiH	DA	DA	DA	Djelomično*	DA	NE	.. ⁴⁸	Provodi se stalni nadzor i praćenje uspješnosti, dok je samoprocjena planirana za 2021. godinu.

Iz prethodne tablice uočava se da su unutarnji revizori u svim jedinicama unutarnje revizije u tijeku provedbe revizijskih angažmana poštovali i pridržavali se propisane metodologije rada, Standarda unutarnje revizije i Etičkog kodeksa.

Međutim, kada je riječ o provedbi unutarnje ocjene kvaliteta i stalnog nadzora nad revizijskim angažmanom⁴⁹ koje, prema Standardima unutarnje revizije i propisanoj metodologiji rada, vrši rukovoditelj jedinice unutarnje revizije, iz prethodne tablice uočava se da navedene procedure u

⁴⁵ JUR MCP BiH je, kroz GI UR, dostavila informaciju da u 2020. nije imala suradnju s Uredom za reviziju institucija BiH, što je dijelom prouzročeno dužim odsustvom rukovoditelja JUR zbog bolovanja.

⁴⁶ Rukovoditelj JUR MIP BiH imenovan 22.05.2020. godine. U izvještajnom razdoblju pripremljen i odobren Strateški plan JUR MIP BiH za 2021-2023 i Godišnji plan za 2021.

⁴⁷ Prema Zakonu o BHANSA-i, reviziju vrši neovisna revizijska agencija. Ured za reviziju institucija BiH nije obaveza da vrši reviziju u BHANSA.

⁴⁸ Sukladno Zakonu o javnom RTV servisu BiH, BHRT ima obvezu angažiranja jednom godišnje neovisne revizorske firme za obavljanje revizije finansijskih izvješća, dok Ured za reviziju institucija BiH vrši reviziju isključivo po zaključku Parlamentarne skupštine BiH ili Doma naroda PS BiH.

⁴⁹ Način provedbe stalnog nadzora nad revizijskim angažmanom, koji čini sastavni dio unutarnja ocjenjivanja, detaljno je opisan u Priručniku za unutarnje revizore u institucijama BiH.

pojedinih jedinicama nisu uopće ili su samo djelomično provedene. Naime, prema podacima dobijenim u godišnjim izvješćima, u jedinicama unutarnje revizije koje su u potpunosti kadrovski popunjene vršena je u izvještajnom razdoblju u potpunosti ili djelomično unutarnja ocjena kvaliteta i nadzor nad revizijskim angažmanom, sukladno metodologiji utvrđenoj u Priručniku za unutarnju reviziju, dok je u jedinicama unutarnje revizije koje imaju samo jednog unutarnjeg revizora onemogućena dosljedna provedba propisanih procedura.

Provedba stalnog nadzora nad obavljanjem revizijskog angažmana i unutarnje ocjenjivanje podrazumijevaju stalno praćenje aktivnosti i učinka unutarnje revizije, kao i periodično samoocjenjivanje, kako bi se osigurala usklađenost s Etičkim kodeksom i Standardima unutarnje revizije, a time osiguralo i ostvarenje ciljeva, zahtijevani kvalitet rada i unapređenje aktivnosti unutarnje revizije. Navedene aktivnosti podrazumijevaju i donošenje programa osiguranja i unapređenja kvaliteta koji je obvezan sačiniti i održavati rukovoditelj jedinice unutarnje revizije, sukladno Standardima unutarnje revizije. Evidencija o obavljenom nadzoru nad provedbom revizijskih angažmana i izvršenim unutarnjim i vanjskom ocjenjivanju dokumentira se i čuva, a rezultati procjena saopćavaju se rukovoditelju institucije, nakon što su iste okončane⁵⁰.

Od 19 jedinica unutarnje revizije samo su: Jedinica unutarnje revizije Državne agencije za istrage i zaštitu, Jedinica unutarnje revizije Uprave za neizravno oprezivanje BiH i Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, dostavile SHJ izvješće o obavljenom unutarnje ocjenjivanju, koji su sačinile na temelju uspostavljenog programa osiguranja i unapređenja kvaliteta aktivnosti unutarnje revizije od strane ovih jedinica. U Jedinici unutarnje revizije Uprave za neizravno oporezivanje BiH provedena je, u okviru *Twinning light* projekta "Podrška razvoju efektivne unutarnje kontrole i revizorskog okruženja u UINO BiH" financiranog od strane Europske unije, vanjska ocjena kvaliteta funkcije unutarnje revizije.⁵¹

Napominjemo da vanjska ocjena kvaliteta, prema Standardima unutarnje revizije, mora biti provedena od strane kvalificiranog, neovisnog ocjenjivača ili tima ocjenjivača koji su izvan organizacije.

Ukupno 15⁵² jedinica unutarnje revizije institucija BiH, koje su vršile funkciju unutarnje revizije u izvještajnom razdoblju, surađivalo je s revizorima Ureda za reviziju institucija BiH, kako kroz razmjenu revizijske dokumentacije i revizijskih izvješća, tako i kroz podršku provedbe datih preporuka za unapređenje sustava PIFC-a.

Na temelju navedenih podataka posebno ističemo podatak da u jedinicama unutarnje revizije koje nisu kadrovski u potpunosti popunjene angažiranja unutarnjih revizora nisu nadzirana i usmjeravana na odgovarajući način, a što je neophodno kako bi se osiguralo ostvarenje ciljeva, osiguranje kvaliteta i razvoj zaposlenih, kako je to predviđeno relevantnim propisima.

Također, ukazujemo i na činjenicu da se ne može očekivati ista pokrivenost područja poslovanja institucije revizijama, u institucijama za koje su nadležne jedinice koje nisu u potpunosti kadrovski popunjene, kao u institucijama u kojima usluge unutarnje revizije pružaju kadrovski u potpunosti

⁵⁰ Prema Standardima UR, rezultati vanjskih i periodičnih unutarnjih procjena saopćavaju se nakon završetka istih, a rezultati stalnog nadzora bar jednom godišnje.

⁵¹ Na temelju dobijene suglasnosti rukovoditelja UINO BiH, rukovoditelj JUR zatražio je od eksperata *Twinning light* projekta EU da izvrši vanjsku ocjenu funkcije UR. Ista je provedena u razdoblju rujna – prosinac 2020, u formi samoocjenjivanja koje je proveo rukovoditelj JUR s neovisnom vanjskom potvrdom. U Izvješću o vanjskom ocjenjivanju data je potvrda da je funkcija UR u UINO BiH sukladna Međunarodnim standardima UR ("generalno usuglašena").

⁵² Nisu uključene: JUR MCP BiH (zbog dužeg bolovanja rukovoditelja JUR), JUR MVP BiH (pozicija rukovoditelja JUR popunjena od 22.05.2020), kao i UR BHANSA-e i JUR BHRT u kojim, prema relevantnim zakonima, vanjsku reviziju vrši neovisna revizorska agencija, a Ured za reviziju institucija BiH nije obavezna da vrši reviziju u ovim organizacijama.

popunjene jedinice, a time i na veću izloženost neotkrivanju značajnih rizika koji mogu ugroziti poslovanje institucije.

Uzimajući u obzir iskustva drugih zemalja u provedbi kontrole kvaliteta, te uvažavajući određene specifičnosti jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH⁵³, SHJ je u tijeku 2020. godine u suradnji s ekspertima Projekta EU "PIFC-3" okončala aktivnosti na pripremi metodologije kojom su precizno definirane procedure provedbe kontrole kvaliteta unutarnje revizije u institucijama BiH.

Metodologija je pripremljena u skladu sa Standardima unutarnje revizije i propisima iz oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH, i ista daje određene smjernice i pojašnjenja načina provođenja kako unutarnje ocjene kvaliteta, radi što kvalitetnijeg vršenja nadzora i identificiranja mogućnosti za podizanje kvaliteta usluga koje pružaju jedinice unutarnje revizije, tako i vanjske ocjene kvaliteta u svrhu deifiniranja jednoobraznog načina njene provedbe u svim jedinicama. Također, metodologija definira i način provedbe kontrole kvaliteta koju vrši SHJ u svrhu praćenja primjene relevantnih propisa.

U Tablici 7. dat je pregled jedinica unutarnje revizije koje su 2020. godine izvršile revizije u organizacijama (navedenim u tablicama br. 2, 3. i 4), zajedno s podacima o ukupnom broju izvršenih revizija i datih preporuka po jedinici unutarnje revizije, ukupnom broju dana koje su JUR provele na vršenju revizija, kao i o područjima revidiranja.

⁵³ Globalni institut unutarnjih revizora (*The Institute of Internal Auditors*) je dao određene preporuke u Vodiču za primjenu (Standard 1320 – Izvešćanje o Programu osiguranja i unapređenja kvaliteta, MOPP) za provedbu samoprocjene, ovisno od broja unutarnjih revizora u JUR i zrelosti aktivnosti unutarnje revizije.

Tablica 7.

R. br.	Naziv JUR	Broj osoblja UR u JUR	Broj konačnih izvješća UR u 2020.	Broj datih preporuka UR u 2020.	Broj ostvarenih revizijskih dana ⁵⁴ JUR	Broj revizijskih dana JUR po izvješću (kolona 6 / 4)	Područja revidiranja u 2020.godini
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1.	JUR Parlamentarne skupštine BiH	2	10	20	420	42	- Koordinacija borbe protiv korupcije; - Pravni poslovi; - Plaće i naknade plaća; - Obračun poreza i doprinosa za naknade koje imaju karakter osobnih primanja; - Naknadne revizije;
2.	JUR Ministarstva financija i trezora BiH	4	7 ⁵⁵	17	852	122	- Izrada strategije upravljanja javnim dugom - Realizacija sudskih odluka; - Utjecaj projekata financiranih iz/ ili većinom iz donacija (više od 80%) na ciljeve institucije; - Naknadne revizije;
3.	JUR Ministarstva obrane BiH	4	18	43	880	49	- Upravljanje i raspolaganje mat.teh.sred; - Popis imovine, potraživanja i obveza; - Obračun naknada; - Zaključivanje izravnih sporazuma; - Imenovanje i nagrađivanje članova povjerenstava - Usuglašavanje obveza i potraživanja; - Planiranje i nabava opreme za VDP; - Planiranje izdataka za održavanje objekata; - Sticanje prava i obračuna naknada za troškove prevoza zaposlenih; - Naknadne revizije;
4.	JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH	2	8 ⁵⁶	26	415	52	- Inspekcijski nadzor; - Realizacija ugovora o izvođenju radova; - Obračun naknade za korištenje radiofrekventnog spektra; - Obračun i isplata plaća i naknada; - Korištenje službenih vozila i putnih troškova; - Naknadne revizije;
5.	JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH	2 ⁵⁷	3	4	203	68 ⁵⁸	- Stimulacije zaposlenim; - Naknadne revizije;
6.	JUR Granične policije BiH	2	6	14	381	63	- Implementacija projekata GP BiH koji se financiraju iz sredstava EU fondova; - Službena putovanja u zemlji i inozemstvu;

⁵⁴ Podaci dobijeni iz godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije

⁵⁵ JUR MFIT BiH je provela 3 redovite revizije, od kojih je jedna provedena u više institucija, i 4 naknadne revizije, od kojih se 2 odnose na praćenje realizacije preporuka datih u revizijama koje su provedene u više institucija.

⁵⁶ Započeta je i jedna revizija u RAK BiH, ali do kraja 2020. godine nije okončana, usljed specifičnosti uvjeta poslovanja izazvanih pandemijom korona virusa.

⁵⁷ Do prosinca 2020. godine u JUR MLJP BiH popunjena je bila samo pozicija rukovoditelja JUR. Od 10.12.2020. popunjena je i pozicija unutarnjeg revizora.

⁵⁸ U okviru redovitih aktivnosti, rukovoditelj JUR MLJP BiH je i u svojstvu mentora sudjelovao u 1 reviziji (imenovan rješenjem SHJ).

							- Sustav materijalnog knjigovodstva; - Naknadne revizije;
7.	JUR Državne agencije za istrage i zaštitu	2	1	26	351	351 ⁵⁹	- Uvjeti i način skladištenja robe;
8.	JUR Obavještajno-sigurnosne agencije BiH	2	5	5	380	76	- Javne nabave; - Putni troškovi; - Upravljanje ljudskim resursima; - Održavanje objekata i opreme, - Naknadne revizije;
9.	JUR Uprave za neizravno oporezivanje BiH	4	8	31	829	104 ⁶⁰	- Upravljanje situacijom u doba pandemije od strane operativnog štaba UINO BiH, - Upravljanje procesom izrade normativnih akata; - Savjetodavna revizija stručnoj RG FUK; - Naknadne revizije;
10.	JUR Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka	2	5	15	397	79	- Aktivnosti monitoringa u administriranju mreže za prenos podataka; - Provedba upravnih postupaka; - Unutarnje osiguranje objekta Centra za skladištenje, personalizaciju i transport dokumenata; - Naknadne revizije;
11.	JUR Službe za zajedničke poslove BiH	2 ⁶¹	8	24	213	27	- Izdaci za energiju i komunalne usluge; - Proces održavanja čistoće radnih prostora; - Obračun bolovanja i refundacija bolovanja; - Naknadne revizije;
12.	JUR Ministarstva pravde BiH	2 ⁶²	6	16	241	40	- Javne nabave; - Planiranje i izvršenje proračuna; - Naknadne revizije
13.	JUR Ministarstva civilnih poslova BiH	2	... ⁶³	-	196	*	
14.	JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH	2	3	21	434	145 ⁶⁴	- Nabava roba i usluga - Upravljanje ljudskim resursima - Naknadna revizija
15.	JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH	1	... ⁶⁵	-	-	-	-

⁵⁹ U okviru redovitih aktivnosti, rukovoditelj JUR SIPA je i u svojstvu mentora sudjelovao u 2 revizije (imenovan rješenjem SHJ MFT BiH).

⁶⁰ Rukovoditelj JUR UINO je i u svojstvu mentora sudjelovao u 2 revizije (imenovan rješenjem SHJ MFT BiH)

⁶¹ Do 23.11.2020. godine u JUR SZP BiH popunjena je bila samo pozicija unutarnjeg revizora, a od ovog datuma popunjena je i pozicija rukovoditelja JUR.

⁶² JUR MP BiH nije radila u punom kapacitetu u 2020. usljed porodijskog odsustva jednog od zaposlenih.

⁶³ Izvršene su 2 redovite i 2 naknadne revizije i sačinjeni nacrti izvješća. Do kraja 2020. godine nisu sačinjena konačna izvješća.

⁶⁴ Osoblje JUR MVTEO BiH provelo je određeni broj revizijskih dana i na praćenju realizacije preporuka u 1 instituciji u kojoj je izvršena revizija u 2019. godini.

⁶⁵ Rukovoditelj JUR MIP BiH imenovan 22.05.2020. godine. U izvještajnom razdoblju pripremljen i odobren Strateški plan JUR MIP BiH za 2021-2023 i Godišnji plan za 2021. godinu.

16.	JUR Ministarstva sigurnosti BiH	1	2	10	180	90	- Upravljanje ljudskim resursima; - Naknade za prevoz na posao i prevoz sa posla;
17.	JUR Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH	1	3	3	209	70	- Upravljanje protokolom i dokumentacijom; - Obračun i isplata plaća i naknada plaća; - Službena putovanja u zemlji inostranstvu;
18.	JUR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi– BHANSA	1	5	4	94	19	- Planiranje i usvajanje financijskog plana; - Obračun plaća; - Upotreba i održavanje službenih automobila; - Naknadne revizije;
19.	JUR Radio- televizije BiH	2 ⁶⁶	2	23	237	118	- Ljudski resursi; - Usklađenost predloženog kolektivnog ugovora s važećim zakonskim i unutarnjim aktima;
UKUPNO U 2020. godini		40	100*	302	6.912⁶⁷	69	*50 redovitih, 47 naknadnih i 3 ad hoc revizija
UKUPNO U 2019. godini		36	102*	308	5.846⁶⁸	59	* 44 redovite, 53 naknadne i 5 ad hoc revizija

Tablica broj 7. daje prikaz nekih od pokazatelja uspješnosti, na temelju kojih se može pratiti rad pojedinačno svake jedinice unutarnje revizije u izvještajnom razdoblju, te djelomično i analizirati u odnosu na utvrđeni prosjek u pogledu broja obavljenih revizija, datih preporuka i utrošenog vremena na provedbi revizija, na razini jedinica unutarnje revizije institucija BiH za prethodne dvije godine. Ovi podaci trebaju poslužiti rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije prilikom samoprocjene efikasnosti rada jedinice u svrhu poboljšanja iskorištenosti raspoloživih kapaciteta. Na temelju podataka iz prethodne tablice uočava se da je u 2020. godini od strane 19 jedinica unutarnje revizije izvršeno ukupno 100 revizija u kojima su date 302 preporuke, što u odnosu na 2019. godinu, kada je 15⁶⁹ jedinica unutarnje revizije sačinilo 102 izvješća i dalo ukupno 298 preporuka, predstavlja smanjenje prosječnog broja izvršenih revizija po jedinici unutarnje revizije. S 6,8 revizija po jedinici unutarnje revizije, koliko su u prosjeku provele jedinice unutarnje revizije u 2019. godini, došlo je do smanjenja na 5,3 revizije po jedinici unutarnje revizije u 2020. godini. Također, i prosječan broj datih preporuka u jednoj reviziji⁷⁰ manji je u odnosu na prethodnu godinu i iznosi 5,7 preporuka po reviziji (2020. godina), dok je u 2019. godini ovaj broj iznosio 6,3.

U 2020. godini je u 100 obavljenih unutarnjih revizija sudjelovalo ukupno 37 unutarnjih revizora⁷¹, iz čega proizlazi da je prosječan broj obavljenih revizija po unutarnjem revizoru 2,7. U poređenju sa 2019. godinom, kada su obavljene ukupno 102 unutarnje revizije u kojima su sudjelovala ukupno 32⁷² unutarnja revizora, što u prosjeku iznosi 3,2 revizije po unutarnjem revizoru, došlo je do smanjenja broja provedenih revizija po unutarnjem revizoru, za 0,5 revizija ili za 16%.

⁶⁶ Pozicija rukovoditelja JUR popunjena u ožujku 2020, a pozicija unutarnjeg revizora 01.07.2020. godine.

⁶⁷ Ukupan broj provedenih radnih dana na provedbi unutarnjih revizija i ostalih aktivnosti unutarnje revizije za 18 jedinica unutarnje revizije, koliko ih je ukupno dostavilo ovaj podatak u svom izvješću, zajedno a obrazloženjem odstupanja ostvarenih od planiranih revizijskih dana.

⁶⁸ Ukupan broj provedenih radnih dana na provedbi unutarnjih revizija i ostalih aktivnosti unutarnje revizije za 14 jedinica unutarnje revizije, koliko ih je ukupno dostavilo ovaj podatak u svom izvješću, zajedno s obrazloženjem odstupanja ostvarenih od planiranih revizijskih dana.

⁶⁹ Nisu uključene: JUR MCP BiH (nije dostavila Godišnji izvješće u zakonski predviđenom roku), JUR MVP BiH (nije vršila funkciju unutarnje revizije u 2019) i JUR MB BiH (u 2019. godini provedene samo aktivnosti vezano za planiranje rada UR).

⁷⁰ Nisu uključene naknadne revizije u kojima se utvrđuje da li su provedene preporuke date u prethodnim revizijama.

⁷¹ Nisu uključeni: rukovoditelj JUR SZP i UR MLJP BiH koji su počeli s radom krajem 2020. godine i rukovoditelj JUR MP BiH zbog porodijskog odsustva.

⁷² Nije uključen: v.d. rukovoditelj JUR MVP BiH jer u ovoj instituciji u izvještajnom razdoblju nije vršena unutarnja revizija, rukovoditelj JUR MCP BiH i unutarnji revizor u ovoj jedinici jer nije dostavljeno Godišnje izvješće u zakonski predviđenom roku, i unutarnji revizor MSB BiH koji je u 2019. godini proveo samo aktivnosti na planiranju rada.

U prethodnoj tablici navedeni su i podaci o ukupno ostvarenom broju revizijskih dana za svaku od jedinica unutarne revizije u 2019. i 2020. godini. Ovaj broj predstavlja ukupan broj radnih dana koji je osoblje unutarne revizije u jedinici unutarne revizije provelo na vršenju revizija i provedbi ostalih aktivnosti unutarne revizije i isti ne uključuje obaveznu edukaciju unutarnjih revizora, kao ni druge vrste odsustva s posla. U jedinicama unutarne revizije koje vrše funkciju unutarne revizije u više institucija, ovaj broj se odnosi na sve institucije iz njihove nadležnosti u kojima su vršile reviziju. Broj revizijskih dana jedinica unutarne revizije razlikuje se između jedinica, kako zbog razlike u broju osoblja unutarne revizije, tako i zbog razlike u broju dana provedenih na obaveznom edukacijama, te zbog razlike u odsustvu s posla unutarnjih revizora.

Iz prethodne tablice vide se i podaci o prosječnom broju revizijskih dana jedinica po reviziji za 2019. i 2020. godinu. Ovaj broj, također, se razlikuje između jedinica, a isti, pored broja osoblja unutarne revizije i odsustva s posla unutarnjih revizora, ovisi i od broja ukupno izvršenih revizija. Na broj revizija, koji u tijeku godine realiziraju jedinice, utiče više faktora, od kojih su najznačajniji: adekvatnost godišnjeg planiranja rada JUR, popunjenost pozicije rukovoditelja JUR i unutarnjeg revizora, vrste revizija (naknadne revizije traju znatno kraće od redovitih ili *ad hoc* revizija), složenost područja revidiranja, obim revizije, stečeno iskustvo unutarnjih revizora, te provedba istih tema revizija u drugim institucijama (odnosi se na JUR koje vrše unutarnju reviziju u više institucija).

U jedinicama koje nemaju popunjenu poziciju rukovoditelja jedinice unutarne revizije, a to su: Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi, unutarnji revizori obavljaju i poslove rukovoditelja JUR, u vezi sa sačinjavanjem planova unutarne revizije i periodičnih izvješća.

4.6. Kontinuirana profesionalna edukacija unutarnjih revizora u institucijama BiH

Kontinuirana profesionalna edukacija (KPE) unutarnjih revizora predstavlja sveobuhvatan proces u kojem unutarnji revizori u institucijama BiH održavaju razinu svoje stručnosti i kvalitet usluga koje pružaju, te iste razvijaju i nadograđuju usvajanjem novih znanja kroz daljnji profesionalni razvoj. Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH i Poveljom unutarne revizije definirana je obveza rukovoditelja jedinice unutarne revizije da osigura visok kvalitet aktivnosti unutarne revizije i da radi na osiguranju potrebnih obuka unutarnjih revizora, što uključuje pripremu i dostavljanje godišnjeg plana obuke rukovoditelju institucije radi odobravanja i osiguravanja njegove provedbe.

Obavezu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH definiraju sljedeći propisi:

- Standardi unutarne revizije i to:
 - Standard 1230 - *Kontinuirano profesionalno usavršavanje* - propisuje da su unutarnji revizori dužni unaprjeđivati svoje znanje, vještine i ostale sposobnosti kroz kontinuirano profesionalno usavršavanje.
 - Standard 1210 - *Stručnost* - nalaže da unutarnji revizori moraju posjedovati znanje, vještine i druge sposobnosti potrebne za izvršavanje njihovih dužnosti.
- Etički kodeks;
Jedno od načela Etičkog kodeksa je kompetentnost unutarnjih revizora koja, između ostalog, nalaže da unutarnji revizori pružaju samo one usluge za koje imaju potrebna znanja, vještine i iskustvo, ali i da su obvezni kontinuirano unaprjeđivati svoju stručnost, efektivnost i kvalitet svojih usluga.

- Program obuke i certificiranja unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Program definira obvezu kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH, teme iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE, vrste kontinuirane profesionalne edukacije, te obvezu izvješćivanja i vođenja evidencije o KPE unutarnjih revizora u jedinici unutarnje revizije. CHJ je obvezna, sukladno Programu, da na temelju izvješća jedinica unutarnje revizije vodi registar KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH.
- Odluka o načinu bodovanja, evidentiranja i izvješćivanja o KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Odluka definira način bodovanja svake od vrsta KPE koje su definirane Programom, minimalan broj bodova koji su unutarnji revizori u institucijama BiH obvezni da ostvare na godišnjoj razini, kao i način priznavanja kontinuirane profesionalne edukacije obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni pružatelji usluga/izvođači obuka.
- Naputak o KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH;
Naputak definira način prijavljivanja unutarnjih revizora na obuke iz oblasti KPE, dokumentaciju koja je neophodna za priznavanje obuka kao KPE, način vođenja evidencije o KPE unutarnjih revizora u jedinici unutarnje revizije i izvješćivanja SHJ o KPE unutarnjih revizora.

Navedenim propisima definirano je i da SHJ priprema i/ili organizira obuke vezane uz teme iz područja i oblasti koje su predmet obuka za KPE i dostavlja unutarnjim revizorima u institucijama BiH informacije o održavanju obuka koje organizira samostalno ili u suradnji s domaćim ili međunarodnim pružateljima usluga/izvođačima obuka. Na temelju dostavljenih zahtjeva jedinica unutarnje revizije SHJ daje, također sukladno navedenim propisima, mišljenje o ispunjavanju uvjeta za bodovanje i prihvatljivost obuka koje organiziraju domaći i/ili međunarodni izvođači obuka, kao kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH.

U izvještajnom razdoblju SHJ je, sukladno propisima iz oblasti KPE, organizirala četiri obuke za unutarnje revizore u institucijama BiH na teme definirane Planom i programom obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu, koji je donijela SHJ i koji je objavljen na web stranici Ministarstva financija i trezora BiH u dijelu koji se odnosi na SHJ i KO SJH. Uvažavajući preporuke o poštovanju epidemioloških mjera, obuke su organizirane u formi webinaru i to: dvije obuke iz oblasti unutarnje revizije u trajanju od dva dana i dvije obuke iz oblasti financijskog upravljanja i kontrole koje su trajale tri dana.

Pored navedenih obuka, SHJ je, na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva financija i trezora BiH, u suradnji s nizozemskim ekspertima organizirala dvodnevnu obuku (webinar) za unutarnje revizore u institucijama BiH na temu primjene Priručnika za reviziju učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH. Prema evidencijama o prisustvu, na svakoj od obuka koju je SHJ organizirala sudjelovalo je u prosjeku 39 unutarnjih revizora, uključujući i osoblje SHJ zaduženo za oblast razvoja sustava unutarnje revizije, odnosno kroz sve obuke koje je SHJ organizirala u 2020. godini prošlo je ukupno 274 polaznika. Organiziranjem navedenih obuka omogućeno je unutarnjim revizorima u institucijama BiH da ispune obvezu stručnog usavršavanja, sukladno propisima iz oblasti KPE, na temelju pohađanja obuka koje organizira ili podržava SHJ.

Također, u izvještajnom razdoblju SHJ je izdala ukupno 58 mišljenja o ispunjavanju uvjeta za bodovanje obuka koje organiziraju drugi izvođači obuka.

Od ukupnog broja osoblja unutarnje revizije u institucijama BiH (43⁷³), u izvještajnom razdoblju obveza kontinuirane profesionalne edukacije odnosila se na 35 zaposlenika. Na osnovu dostavljenih izvješća o kontinuiranoj profesionalnoj edukaciji unutarnjih revizora u institucijama BiH za 2020. godinu, utvrđeno je da je svo osoblje, na koje se ova obveza odnosila, istu ispunilo sukladno relevantnim propisima.

Jedinice unutarnje revizije u svojim su godišnjim izvješćima izvijestile da su, sukladno odobrenim planovima obuka unutarnjih revizora od strane rukovoditelja institucija, osigurana i potrebna sredstva za pohađanje istih u svim institucijama osim u Parlamentarnoj skupštini BiH, u kojoj u izvještajnom razdoblju nisu precizno alocirana sredstva za potrebe Jedinice u okviru odobrenog proračuna, te je pohađanje obuka unutarnjih revizora ovisilo od raspoloživih sredstava. S tim u vezi napominjemo da je Zakonom o unutarnjoj reviziji institucija BiH definirano da će jedinice unutarnje revizije u okviru proračunskog korisnika imati proračunsku alokaciju, koja se može identificirati i preko koje se mogu pratiti rashodi u svezi s izvršavanjem aktivnosti uspostavljenih Zakonom.

Napominjemo da su unutarnji revizori obavezni, sukladno Standardima unutarnje revizije, Etičkim kodeksom i propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije, unapređivati svoje znanje, vještine i druge sposobnosti potrebne za izvršavanje aktivnosti unutarnje revizije, kroz kontinuiranu profesionalnu edukaciju. Sticanje odgovarajućeg stručnog obrazovanja, certifikata, treninga i obavljanje drugih vidova propisane edukacije, pomaže unutarnjim revizorima da razvijaju razinu vještina i iskustva, koja se zahtijeva kako bi stručno obavljali svoje profesionalne obveze, te time doprinijeli unapređenju poslovanja organizacije.

Ukoliko unutarnji revizori ne posjeduju dovoljno znanja i vještina, potrebnih za kvalitetno izvršavanje njihovih dužnosti, može se dovesti u pitanje da li su angažmani unutarnjih revizora obavljani stručno i da li doprinose unapređenju upravljačkih i kontrolnih mehanizama, dajući preporuke i savjete u svezi s aktivnostima koje su predmet revidiranja.

4.7. Unapređenje sustava unutarnje revizije

Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2020. godinu dalo je, pored pregleda stanja zakonodavnog okvira unutarnje revizije u institucijama BiH, i kumulativne podatke o izvršenim unutarnjim revizijama u izvještajnom razdoblju. Efekti unutarnje revizije koji su obuhvaćeni konsolidiranim izvješćem ogledaju se u kvantitetu i kvalitetu preporuka koje daju jedinice unutarnje revizije u smislu unapređenja poslovanja i funkcioniranja institucija BiH. Efekti unutarnje revizije ogledaju se i u ostvarenom napretku u uspostavi i dogradnji sustava javne unutarnje financijske kontrole i unutarnje revizije, kao i kvalitetu savjetodavnih usluga koje unutarnja revizija pruža menadžmentu institucija.

Rezultati rada unutarnje revizije ogledaju se u davanju kvalitetnih preporuka, s jedne, ali i u realizaciji datih preporuka i unapređenju sustava financijskog upravljanja i kontrole u institucijama koje imaju uspostavljenu funkciju unutarnje revizije, s druge strane. U narednom razdoblju očekuje se daljnji napredak u ovoj oblasti kako kroz povećanje obima i kvaliteta revizijskih izvješća i preporuka koje unutarnji revizori daju, tako i kroz daljnju uspostavu i jačanje sustava unutarnje revizije i njenih kapaciteta u institucijama BiH.

⁷³ U ovaj broj je uključeno i troje zaposlenih u Odsjeku za razvoj sustava unutarnje revizije SHJ.

Od rukovoditelja jedinica unutarnje revizije očekuje se da posebnu pozornost posvete unapređenju procesa planiranja, što podrazumijeva usmjeravanje aktivnosti unutarnje revizije u područja u kojima se, na temelju sveobuhvatne analize poslovanja i upravljanja rizicima, identificiraju slabosti unutarnjih kontrola, ali i povećanje efikasnosti i učinka same revizije kroz porast broja planiranih i izvršenih revizija. Unapređenje procesa planiranja je preduvjet za povećanje doprinosa unutarnje revizije ostvarenju ciljeva institucije i boljoj usklađenosti poslovanja s propisima, što se može postići kroz bolju iskorištenost revizijskih resursa, porast broja revidiranih područja i datih preporuka za otklanjanje utvrđenih slabosti.

Dodatni efekti unutarnje revizije umnogome će ovisiti i od efikasnosti i efektivnosti kadrovske popunjavanja i ustrojstvenog usklađivanja jedinica koje nisu u potpunosti ili popunjene ili uspostavljene s relevantnim propisima, ali isto tako i od spremnosti menadžmenta i unutarnjih revizora za daljnji napredak na razvoju funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, ali i razvoju cjelokupnog koncepta PIFC-a.

Važan zadatak i izazov za SHJ i jedinice unutarnje revizije u narednom razdoblju svakako će biti i rad na uvođenju i povećanju kontrole kvaliteta rada unutarnje revizije, sukladno zahtjevima Standarda unutarnje revizije i primjerima najbolje prakse. Sukladno tomu, jedna od aktivnosti koja se realizira u okviru Projekta EU "PIFC-3" jeste i izrada i uvođenje odgovarajućeg softvera kao tehničke potpore procesu provedbe unutarnje revizije u institucijama BiH, koji će s jedne strane olakšati i doprinijeti većoj efikasnosti unutarnje revizije, dok će, s druge strane, unaprijediti postupak unutarnje kontrole kvaliteta, kroz stalni nadzor i usmjeravanje rada unutarnjih revizora. Softver bi trebao omogućiti i uspostavu baze podataka u jedinicama unutarnje revizije, što će značajno unaprijediti efikasnost godišnjeg i periodičnog izvješćivanja unutarnje revizije.

Uporedo s razvojem softvera u okviru Projekta EU "PIFC-3" u izvještajnom razdoblju pripremljena je, sukladno Standardima unutarnje revizije i primjerima najbolje prakse, i metodologija za provedbu kontrole kvaliteta kojom je detaljno definiran način provedbe kontrole svakog od sudionika u ovom procesu, kako rukovoditelja jedinice unutarnje revizije, tako i SHJ i vanjskih ocjenjivača. Predviđeno je da ova metodologija bude objavljena u 2021. godini. Nakon što bude objavljen i Priručnik za unutarnju reviziju u institucijama BiH i okončane aktivnosti na izradi softvera, planirano je da se organiziraju teorijske i praktične obuke za unutarnje revizore, kako bi se kroz prezentacije i praktične primjere olakšala primjena aplikativnih rješenja i provedba kontrole kvaliteta.

Iz svega iznesenog u ovom izvješću primjetno je da je u prethodnom razdoblju učinjen dodatni napredak u uspostavi i razvoju sustava unutarnje revizije, koji se ogleda u pripremi, objavljivanju i primjeni propisa kojima se definira sustav unutarnje revizije i funkcionalne uspostave sustava unutarnje revizije od strane SHJ, s jedne, ali i u kvalitetu vršenja funkcije unutarnje revizije u institucijama BiH, s druge strane.

Ipak, stupanj napretka u ovoj oblasti, od strane institucija BiH, mogao bi i morao biti na znatno višoj razini, čime bi se dao dodatni podstrek u razvoju ove oblasti i približavanju Bosne i Hercegovine i njenog sustava javne unutarnje financijske kontrole europskim vrijednostima.

5. Informacija o realizaciji Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025 godina, u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju, i Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije za 2020. godinu

5.1. Osnove Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025 godina i informacija o njenoj realizaciji

Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine za razdoblje 2020-2025 godina (Strategija) usvojilo je Vijeće ministara BiH na svojoj 8. sjednici 11.06.2020. godine. Strategija je izrađena u okviru Projekta EU "PIFC-3", kroz zajedničku suradnju eksperata Projekta i SHJ, sukladno okvirnom strateškom dokumentu koji je odobrio Koordinacijski odbor središnjih jedinica za harmonizaciju.

Strategija predstavlja nastavak opredjeljenja Vijeća ministara BiH za daljnje jačanje preduvjeta za zakonski usklađeno, efikasno, transparentno i odgovorno upravljanje javnim financijama. Djelotvoran sustav unutarnjih financijskih kontrola doprinosi jačanju fiskalne discipline, većoj transparentnosti i odgovornosti, te primjeni principa "vrijednost za novac" u upravljanju javnim sredstvima. Strategija se odnosi na razdoblje 2020-2025 godina i predstavlja treći strateški dokument iz oblasti unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine.

Strategijom je definiran sveobuhvatan strateški cilj "da se kroz funkcionalan i djelotvoran sustav PIFC-a ublaže ključni rizici u poslovanju institucija Bosne i Hercegovine" koji je dalje razrađen na konkretne strateške ciljeve i operativne mjere za unaprjeđenje sustava financijskog upravljanja i kontrole, sustava unutarnje revizije i monitoringa i izvješćivanja o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u institucijama Bosne i Hercegovine.

U oblasti sustava unutarnje revizije u institucijama BiH Strategijom je definiran cilj daljnjeg razvoja ovog sustava: "efikasno korištenje resursa unutarnje revizije i ostvarivanje dodate vrijednosti sukladno međunarodnim standardima", dok je u oblasti monitoringa i izvješćivanja o PIFC-u cilj: "unaprijediti praćenje efektivnosti PIFC-a od strane CHJ MFT BiH i Vijeća ministara BiH".

Sastavni dio Strategije je Akcijski plan, a isti sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, mjere koje je potrebno poduzeti za njihovu realizaciju, razdoblje u kojem se očekuje realizacija, nositelje aktivnosti, indikatore uspješnosti i izvore financiranja utvrđenih mjera i aktivnosti. Strategijom je predviđena izrada operativnih godišnjih akcionih planova rada za svaku kalendarsku godinu predviđenu Strategijom. Sadržaj godišnjeg akcionog plana izvodi se iz Akcijskog plana Strategije i daje pregled aktivnosti koje je potrebno provesti radi realizacije predviđenih mjera.

Strategijom je dalje definirano da će SHJ izvješćivati Vijeće ministara BiH o realizaciji Strategije u okviru redovitog Godišnjeg konsolidiranog izvješća o sistemu unutarnje revizije u institucijama BiH i Konsolidiranog izvješća o sustavu financijskog upravljanja i kontrole.

Napominjemo da realizacija ciljeva i mjera predviđenih Strategijom izravno pridonosi ispunjavanju zahtjeva na putu daljnje integracije BiH u Europsku uniju. Kvalitetni sustavi unutarnjih kontrola ujedno su presudan čimbenik za ostvarivanje prava pristupa i korištenje pretpristupnih fondova Europske unije.

Sukladno Strategiji i Akcijskom planu, SHJ je blagovremeno pripremila operativni godišnji akcijski plan za 2020. godinu, te sukladno istom poduzela potrebne korake na realizaciji utvrđenih ciljeva.

5.2. Operativni godišnji akcijski plan Strategije razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za 2020. godinu

SHJ je, nakon što je Vijeće ministara BiH na svojoj 8. sjedinici održanoj 11.06.2020. godine usvojilo Strategiju razvoja sustava unutarnjih financijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025, donijela Odluku o donošenju Operativnog godišnjeg akcijskog plana Strategije za 2020. godinu (u daljnjem tekstu: "Operativni godišnji akcijski plan"), koja je objavljena na veb stranici SHJ. Navedenom Odlukom predviđeno je da će SHJ u posebnoj dijelu godišnjeg konsolidiranog izvješća o sustavu unutarnje revizije i financijskog upravljanja i kontrole za 2020. godinu izvijestiti Vijeća ministara BiH o realizaciji mjera i aktivnosti iz Operativnog godišnjeg akcijskog plana.

Operativni godišnji akcijski plan sastavni je dio navedene odluke, a isti sadrži ciljeve utvrđene Strategijom, aktivnosti za realizaciju utvrđenih ciljeva, nositelje aktivnosti, rokove za njihovu provedbu i pokazatelje uspješnosti. Planirani rokovi za realizaciju pojedinih aktivnosti u Operativnom godišnjem akcijskom planu korigirani su u odnosu na planirane rokove u Akcijskom planu Strategije zbog kašnjenja usvajanja Strategije i zbog pomjeranja rokova za realizaciju ciljeva Projekta "PIFC-3".

U nastavku je dat pregled mjera i aktivnosti utvrđenih Strategijom, koje je potrebno provesti u oblasti unutarnje revizije kako bi se ostvario strateški cilj "Efikasno korištenje resursa unutarnje revizije i ostvarivanje dodate vrijednosti sukladno međunarodnim standardima", te u okviru istih i pregled aktivnosti koje je poduzela SHJ u izvještajnom razdoblju.

OBLAST 2: Unutarnja revizija

2.1. Osiguranje kvaliteta i informatička potpora unutarnjoj reviziji u svrhu ispunjavanja međunarodnih standarda;

2.1.A1. Ažurirati metodologiju rada unutarnje revizije, utemeljenu na rizicima;

U izvještajnom razdoblju SHJ je, u suradnji s Projektom⁷⁴, okončala aktivnosti na pripremi metodologije rada unutarnje revizije - *Priručnik za unutarnje revizore u institucijama Bosne i Hercegovine*, ažurirana verzija. Navedeni Priručnik je pripremljen sukladno aktuelnim Međunarodnim standardima za unutarnju reviziju.

Očekuje se da će isti biti objavljen u tijeku 2021. godine nakon što budu okončane aktivnosti na izradi softvera za vršenje unutarnje revizije, te pripremi i napatuk za korištenje istog koji će biti sastavni dio Priručnika.

2.1.A2. Razviti metodologiju i alate za unutarnju procjenu kvaliteta od strane rukovoditelja JUR;

U izvještajnom razdoblju SHJ je, u suradnji s Projektom, okončala i aktivnosti na pripremi *Pravilnika za provedbu osiguranja i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine*, u okviru kojeg je definiran i način provedbe unutarnje ocjene kvaliteta od strane rukovoditelja JUR. Navedena metodologija je u potpunosti usklađena s međunarodnim standardima za unutarnju reviziju koji uređuju oblast kontrole kvaliteta.

Očekuje se da će Pravilnik biti objavljen u tijeku 2021. godine.

2.1.A3. Obuka i stručno usavršavanje unutarnjih revizora, uključujući kontinuirani profesionalni razvoj;

SHJ je donijela *Plan i program obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu* koji je objavljen na veb stranici Ministarstva financija i trezora BiH, u dijelu koji se odnosi na SHJ.

U izvještajnom razdoblju SHJ je Plan u potpunosti realizirala i to tako što je organizirala, sukladno *Planu i programu obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu*, dvije obuke iz

⁷⁴ Projekt EU "Unapređenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini" (PIFC 3)

oblasti unutarnje revizije i dvije obuke iz oblasti FUK-a.

Pored navedenih obuka SHJ je, na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva financija Kraljevine Nizozemske i Ministarstva financija i trezora BiH, u suradnji s nizozemskim ekspertima organizirala i obuku za unutarnje revizore u institucijama BiH na temu primjene *Priručnika za reviziju učinka za unutarnje revizore u institucijama BiH*;

U izvještajnom razdoblju SHJ je, na temelju dostavljenih zahtjeva jedinica unutarnje revizije, izdala, sukladno propisima iz oblasti KPE unutarnjih revizora u institucijama BiH, 58 mišljenja o bodovanju obuka kao KPE unutarnjih revizora organiziranih od strane domaćih i stranih pružatelja usluga.

Na obukama koje je SHJ organizirala samostalno, kao i na obukama koje je organizirala u suradnji s nizozemskim ekspertima, SHJ je poduzela neophodne aktivnosti kako bi svi unutarnji revizori u institucijama BiH mogli sudjelovati. Prema evidencijama o nazočnosti, na svakoj od ovih obuka sudjelovalo je u prosjeku 39 unutarnjih revizora (uključujući i osoblje SHJ zaduženo za oblast razvoja sustava UR), odnosno kroz sve obuke koje je SHJ organizirala prošla su ukupno 274 polaznika.

2.1.A4. Razvoj i instalacija softvera za upravljanje unutarnjom revizijom;

U toku je postupak izrade softvera za upravljanje unutarnjom revizijom u institucijama BiH koji se realizira u okviru Projekta EU "Unapređenje javne unutarnje financijske kontrole u Bosni i Hercegovini" (PIFC 3).

U izvještajnom razdoblju SHJ je aktivno sudjelovala i pružila potrebnu pomoć Projektu u postupku nabave / izrade softvera i to kroz susjelovanje u pripremi tehničke specifikacije za provođenje tendera, ali i kroz sudjelovanje u provođenju izbora najpovoljnijeg ponuđača sukladno evropskim smjernicama (PRAG), te i kroz pružanje potrebne pomoći izabranom ponuđaču u izradi softvera.

2.2. Popunjavanje upražnjenih radnih mjesta u jedinicama za unutarnju reviziju;

SHJ je, nakon usvajanja Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH za 2019. godinu, obavijestila nadležne institucije, njih ukupno devet, o zaključcima Vijeća ministara BiH (sa 6. sjednice održane 28.05.2020) o obvezi zapošljavanja unutarnjih revizora. U okviru izrade Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije u institucijama BiH za 2020. godinu SHJ je uputila, uzmeđu ostalog, i zahtjev nadležnim institucijama za dostavljanje informacije o realizaciji navedenog zaključka Vijeća ministara BiH.

Na temelju prikupljenih informacija i dostavljenih obavještenja od strane institucija BiH u 2020. godini okončana je procedura zapošljavanja za ukupno tri sistematizirane pozicije u JUR institucija BiH od 12, koliko je ukupno predviđeno Zakonom o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza za 2020. godinu⁷⁵, i to:

- rukovoditelj JUR u Ministarstvu vanjskih poslova BiH,
- rukovoditelj JUR u Službi za zajedničke poslove institucija BiH i
- unutarnji revizor u Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Obaviješteni smo i da je u Ministarstvu vanjskih poslova BiH krajem 2020. godine pokrenuta konkursna procedura za izbor dva unutarnja revizora.

Sud BiH je dostavio obavještenje da je, sukladno zaključku Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH (s 8. žurne sjednice održane 15.07.2020), poduzeo aktivnosti na pripremi dokumentacije i pribavljanju mišljenja neophodnih za dostavljanje Vijeću ministara BiH radi odobravanja novog zapošljavanja.

Zaključno s 31.12.2020. godine popunjeno je ukupno 38 sistematiziranih radnih mjesta u jedinicama unutarnje revizije institucija BiH. Od ukupno predviđenih 19 institucija BiH, koje su

⁷⁵ Članak 19. stavak (5) Zakona definira obvezu zapošljavanja ukupno 12 izvršitelja u cilju kadrovskog popunjavanja JUR, u sljedećim institucijama: MVP BiH (1RJUR i 2UR), MVTEO BiH (1UR), MCP BiH (1UR), MLJP BiH (1UR), MP BiH (1UR), SZP (1RJUR), DKPT (1RJUR), MSB BiH (1RJUR) i Sud BiH (1RJUR i 1UR).

obavezne⁷⁶ uspostaviti jedinicu unutarnje revizije, do kraja 2020. godine ukupno 11 institucija je u potpunosti kadrovski popunilo JUR. Institucije u kojima nije popunjena jedinica unutarnje revizije su: Ministarstvo pravde BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Ministarstvo vanjskih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH, Sud BiH i Agencija za pružanje usluga u zračnoj plovidbi BiH.

U izvještajnom razdoblju je i u javnom poduzeću Radio-televizija BiH, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, Odluci o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH i Pravilnikom o zapošljavanju unutarnjih revizora u institucijama BiH, uspostavljena JUR koju čine rukovoditelj JUR i jedan unutarnji revizor.

2.3. Unutarnja revizija usmjerena na pružanje dodatne vrijednosti u visokorizičnim oblastima;

- *Osigurati obuke za unutarnje revizore iz oblasti FUK-a, koje se pružaju rukovodstvu i osoblju institucija iz oblasti FUK-a, kako bi se obezbijedilo da unutarnji revizori budu u tijeku s aktuelnostima i kako bi kroz svoj rad mogli dati doprinos realizaciji postavljenih ciljeva kroz dodatu vrijednost;*

U izvještajnom razdoblju SHJ je, sukladno *Planu i programu obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu*, organizirala dvije obuke iz oblasti financijskog upravljanja i kontrole za unutarnje revizore u institucijama BiH, te poduzela i sve neophodne aktivnosti kako bi svi unutarnji revizori mogli sudjelovati na ovim obukama. Obuke su obuhvatile aktualne teme predviđene Planom i programom obuka, te su tijekom obuka prezentirai stanje i preporuke za unaprjeđenje FUK-a i novi podzakonski akt u oblasti FUK-a koji je objavila SHJ.

Prema evidencijama o nazočnosti, na svakoj od ovih obuka sudjelovalo je u prosjeku 40 unutarnjih revizora (uključujući i osoblje SHJ zaduženo za oblast razvoja sustava UR), odnosno kroz sve obuke iz oblasti FUK-a koje je CHJ organizirala u 2020. godini prošao je ukupno 121 polaznik.

U okviru strateškog cilja koji se odnosi na monitoring i izvješćivanje o PIFC-u "Unaprijediti praćenje efektivnosti PIFC-a od strane SHJ MFIT BiH i Vijeća ministara BiH", u nastavku je dat pregled mjera i aktivnosti iz oblasti unutarnje revizije utvrđenih Strategijom, zajedno s pregledom aktivnosti koje je poduzela SHJ na njihovoj realizaciji.

OBLAST 3: Monitoring razvoja i kvaliteta unutarnjih financijskih kontrola

3.1. Automatizacija izvješćivanja o PIFC-u uz proširene izvore i alate za prikupljanje podataka;

3.1.A2. *Razvoj i instalacija softvera za izvješćivanje o unutarnjoj reviziji, uključujući obuku korisnika za korištenje softvera;*

U tijeku je postupak izrade softvera za vršenje unutarnje revizije i izvješćivanje, koji se realizira u okviru Projekta.

U izvještajnom razdoblju SHJ je aktivno sudjelovala u ovim aktivnostima i pružila potrebnu pomoć Projektu u postupku nabave/izrade softvera i to kroz sudjelovanje u pripremi tehničke specifikacije za provedbu tendera, ali i kroz sudjelovanje u provedbu izbora najpovoljnijeg ponuđača sukladno europskim smjernicama (PRAG), te i kroz pružanje potrebne pomoći izabranom ponuđaču u izradi softvera.

S obzirom na to da je, usljed specifičnih uvjeta rada izazvanih pandemijom korona virusa u 2020. godini, došlo do pomjeranja prvobitnih termina realizacije aktivnosti Projekta (odobrili Evropska komisija i Upravni odbor Projekta) i nije okončana izrada softvera, u 2020. godini nisu ni provedene obuke osoblja JUR i SHJ o korištenju navedenih softvera.

⁷⁶ Odluka o kriterijima za uspostavu jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH" broj 59/19)

3.1.A3. Primjena softvera za izvješćivanje o unutarnjoj reviziji;

Očekuje se da će se ove aktivnosti, u skladu s revidiranim rokovima Projekta (okončanje tokom 2021. godine), početi operativno primjenjivati, nakon testiranja softvera i obuka koje slijede nakon okončanja izrade softvera, tek u 2022. godini.

3.2. Razviti i implementirati okvir za provjeru kvaliteta sustava PIFC-a od strane SHJ;

3.2.A2. Razviti podzakonske akte (odluka) i metodologije za pregled kvaliteta JUR;

U izvještajnom razdoblju SHJ je, u suradnji s Projektom, okončala aktivnosti na pripremi *Pravilnika za provođenje osiguranja i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine*, u okviru kojeg je definiran i način provođenja kontrole kvaliteta od strane SHJ. Očekuje se da će Pravilnik biti objavljen u toku 2021. godine.

3.2.A3. Provođenje pregleda kvaliteta JUR (uzorak institucija)

U toku je izrada metodologije za kontrolu kvaliteta JUR. U izvještajnom razdoblju SHJ je, u suradnji s Projektom, okončala aktivnosti na pripremi *Pravilnika za provođenje osiguranja i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine*, u okviru kojeg je definiran i način provođenja unutarnje ocjene kvaliteta od strane rukovoditelja JUR. Nakon izrade metodologije koristit će se softver namijenjen i kontroli kvaliteta, čemu će prethoditi obuke za korištenje aplikacije, podrazumijevajući obuke od strane Projekta za unutarnju reviziju u institucijama BiH.

Pomjeranje rokova za realizaciju aktivnosti Projekta, od strane Upravnog odbora Projekta, dovelo je do pomjeranja rokova realizacije aktivnosti iz akcijskog plana Strategije.

3.2.A3. Razviti podzakonske akte za vanjsku procjenu kvaliteta od neovisnih trećih strana u JUR u kojima dostignuti stupanj razvoja opravdava takvo ulaganje;

U okviru *Pravilnika za provođenje osiguranja i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine* (naveden u prethodnoj točki), koji je SHJ u suradnji s Projektom pripremila u izvještajnom razdoblju, definiran je i način provođenja vanjske ocjene kvaliteta od strane neovisnih trećih strana. Očekuje se da će Pravilnik biti objavljen u tijeku 2021. godine.

3.3. Ojačati analitički i koordinacijski kapacitet SHJ;

3.3.A1. Razvoj kapaciteta SHJ iz oblasti upravljanja javnim financijama (specijalistička znanja);

Zaposlenici u SHJ zaduženi za razvoj sustava unutarnje revizije su i u 2020. godini ispunili obvezu definiranu propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije unutarnjih revizora u institucijama BiH, o čemu se vodi evidencija u SHJ.

U okviru KPE za 2020. godinu zaposlenici su sudjelovali i na obukama iz oblasti upravljanja javnim financijama, kako je to predviđeno propisima iz oblasti KPE i *Planom i programom obuka SHJ MFT BiH za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu*.

3.3.A5. Redovita razmjena informacija i suradnja s rukovoditeljima JUR;

Usljed specifičnih uvjeta rada izazvanih pandemijom (rad od kuće, poštovanje fizičke distance) u izvještajnom razdoblju Odsjek za razvoj sustava unutarnje revizije CHJ nije bio u prilici da održi sve planirane sastanke s osobljem JUR. Međutim, i u ovakvim uvjetima uzrokovanim pandemijom, tijekom 2020. godine SHJ je nastavila pružati potrebnu pomoć i konsultacije osoblju JUR u institucijama BiH, kako kroz pružanje potrebnih informacija (dopisi, email, telefonskim putem) i izdavanje traženih mišljenja i suglasnosti, tako i kroz održavanje sastanaka u mjeri u kojoj su to epidemiološki uvjeti dozvoljavali.

3.3.A6. *Inoviranje i provedba programa obuke za FUK*

U izvještajnom razdoblju održane su obuke za unutarnje revizore iz oblasti FUK-a sukladno Planu i programu obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu.

3.3.A7. *Redovita razmjena informacija s Agencijom za državnu službu BiH i razvoj obuka za osoblje zaduženo za FUK i UR na temu rizika i kontrola u području upravljanja ljudskim resursima i stvaranja preduvjeta za upravljanje bazirano na učinku;*

U 2020. godini Agencija za državnu službu BiH pružila je potrebnu pomoć SHJ u organiziranju obuka iz oblasti unutarnje revizije, u formi Webinara, omogućivši korištenje odgovarajuće web platforme za *online* obuke.

Održane su, uz tehničku potporu Agencije za državnu službu BiH, ukupno tri obuke iz oblasti unutarnje revizije u trajanju od četiri dana i dvije obuke iz oblasti FUK-a na kojima su sudjelovali unutarnji revizori u institucijama BiH.

6. Realizacija zaključaka Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara BiH je, prilikom razmatranja Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2019. godinu, na svojoj 6. sjednici održanoj 28.05.2020. godine, usvojio sljedeće zaključke:

1. Zadužuje se Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora Bosne i Hercegovine da nastavi razvijati sustav unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine i pruži potporu institucijama koje uspostavljaju jedinice unutarnje revizije, kako bi se uspostavila operativna i funkcionalna struktura unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine;
2. Zadužuju se institucije u okviru kojih je propisana obveza uspostavljanja jedinica unutarnje revizije da, zajedno sa Ministarstvom financija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja unutarnjih revizora u 2020. godini;
3. Zadužuju se rukovoditelji institucija da, u suradnji s rukovoditeljima jedinica unutarnje revizije, blagovremeno pripreme i odobre strateške (trogodišnje) i godišnje planove rada jedinica unutarnje revizije, kako bi se stvorili uslovi za nesmetan rad unutarnje revizije;
4. Zadužuju se rukovoditelji jedinica unutarnje revizije i unutarnji revizori da usluge unutarnje revizije pružaju sukladno pojedinačnim strateškim i godišnjim planovima, poštujući u potpunosti metodologiju rada odobrenu od strane Središnje harmonizacijske jedinice Ministarstva financija i trezora BiH, te da sukladno tomu svaka jedinica unutarnje revizije koja pruža usluge unutarnje revizije za više institucija sačini i svoj strateški i godišnji plan rada na razini jedinice unutarnje revizije – konsolidirani strateški i konsolidirani godišnji plan, koji će na jednom mjestu objediniti sve aktivnosti jedinice unutarnje revizije, kroz sve strateške i godišnje planove institucija za koje jedinica unutarnje revizije pruža usluge unutarnje revizije u planskom razdoblju;
5. Zadužuju se rukovoditelji institucija da osiguraju financijska sredstva kako bi osoblje unutarnje revizije moglo ispunjavati svoje obveze u pogledu propisane kontinuirane profesionalne edukacije i pohađati obuke sukladno odobrenom planu obuka unutarnjih revizora;
6. Zadužuje se Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine da utvrdi razloge zbog kojih Jedinica unutarnje revizije uspostavljena u Ministarstvu civilnih poslova BiH nije dostavila informacije i izvješće o radu za 2019. godinu, odnosno zbog čega je došlo do kršenja propisa iz oblasti unutarnje revizije i neprovođenja zaključaka Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, posebno uzimajući u obzir da JUR MCP BiH vrši funkciju unutarnje revizije za ukupno 10 institucija BiH, te da o poduzetim mjerama obavijesti Ministarstvo financija i trezora BiH i Središnju harmonizacijsku jedinicu Ministarstva financija i trezora BiH;
7. Zadužuju se Ministarstvo financija i trezora BiH i Središnja harmonizacijska jedinica Ministarstva financija i trezora BiH da ovo izvješće dostave Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine.

SHJ je, nakon zaprimanja obavještenja o usvajanju navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH, o zaključcima upoznala sve institucije BiH na koje se zaključci odnose, kao i jedinice unutarnje revizije kako bi poduzeli potrebne mjere i radnje na njihovoj realizaciji.

U toku pripremnih aktivnosti na izradi Godišnjeg konsolidiranog izvješća unutarnje revizije za 2020. godinu, SHJ je tražila od institucija BiH i jedinica unutarnje revizije da, uz godišnje izvješće unutarnje revizije, dostave i informacije o realizaciji navedenih zaključaka Vijeća ministara BiH.

Na temelju informacija dobijenih od institucija BiH i jedinica unutarnje revizije, te aktivnosti poduzetih od strane SHJ, u nastavku dajemo pregled realizacije naprijed navedenih zaključaka:

(1) SHJ je, sukladno svojim nadležnostima i kapacitetima, nastavila s proaktivnim angažmanom na realizaciji započetih aktivnosti na razvoju sustava unutarnje revizije u institucijama BiH. To se ogleda i u izradi metodoloških dokumenata i propisa kojima je uređena ova oblast, kao i edukaciji unutarnjih revizora, ali i u praćenju aktivnosti unutarnje revizije i poduzetih aktivnosti od strane institucija BiH koje su obavezne uspostaviti unutarnju reviziju sukladno relevantnim propisima.

U skladu s aktivnostima predviđenim Strategijom⁷⁷ i Operativnim godišnjim akcijskim planom Strategije za 2020. godinu, SHJ je u izvještajnom razdoblju, u suradnji s Projektom "PIFC 3"⁷⁸, okončala aktivnosti na pripremi *Priručnika za unutarnje revizore u institucijama Bosne i Hercegovine i Pravilnika za provođenje osiguranja i unapređenje kvaliteta unutarnje revizije u institucijama Bosne i Hercegovine*. U izvještajnom razdoblju SHJ je pružila i potrebnu pomoć Projektu u postupku nabave/izrade softvera za vršenje revizije i izvješćivanje i to kroz sudjelovanje u pripremi tehničke specifikacije za provedbu tendera, ali i kroz sudjelovanje u provedbi izbora najpovoljnijeg ponuđača sukladno evropskim smjernicama (PRAG), te i kroz pružanje potrebne pomoći izabranom ponuđaču u izradi softvera. Očekuje se da će navedeni metodološki dokumenti biti objavljeni u 2021. godine, te da će biti okončane i aktivnosti na izradi softvera, a nakon toga provedene i obuke osoblja JUR i SHJ za njegovo korištenje.

Također, u svrhu daljnjeg razvoja sustava unutarnje revizije i unapređenja rada jedinica unutarnje revizije, SHJ sukladno svojim nadležnostima aktivno poduzima aktivnosti i na edukaciji unutarnjih revizora, koje se odvija kroz organiziranje obuka, izdavanje mišljenja o prihvatljivosti obuka koje organiziraju drugi izvođači obuka, održavanje sastanaka s unutarnjim revizorima, dostavljanje odgovora na zaprimljene upite o načinu primjene propisa i metodologije rada od strane unutarnjih revizora.

U izvještajnom razdoblju SHJ je, sukladno *Planu i programu obuka za unutarnje revizore u institucijama BiH za 2020. godinu*, organizirala dvije obuke iz oblasti unutarnje revizije i dvije obuke iz oblasti FUK-a, na kojima su sudjelovali unutarnji revizori iz institucija BiH. Organizirala je i jednu obuku iz oblasti unutarnje revizije s nizozemskim ekspertima⁷⁹. Sukladno propisima iz oblasti kontinuirane profesionalne edukacije, u izvještajnom razdoblju SHJ je izdala, na osnovu dostavljenih zahtjeva JUR, 58 mišljenja o priznavanju obuka kao KPE koje su organizirane od strane domaćih i međunarodnih pružatelja usluga / organizatora obuka.

U izvještajnom razdoblju certificirano je ukupno 9 unutarnjih revizora koji su ispunili neophodne uvjete za sticanje certifikata ovlaštenog unutarnjeg revizora u institucijama BiH, te je zaključno sa 31.12.2020. godine SHJ izdala ukupno 39 rješenja o sticanju certifikata.

⁷⁷ Strategija razvoja sustava unutarnjih finansijskih kontrola u institucijama BiH za razdoblje 2020-2025, usvojena na 8. sjednici Vijeća ministara BiH koja je održana 11.06.2020. godine

⁷⁸ Projekt EU "Unapređenje javne unutarnje finansijske kontrole u Bosni i Hercegovini" (PIFC 3)

⁷⁹ Na temelju bilateralnog sporazuma o suradnji zaključenog između Ministarstva Kraljevine Nizozemske i Ministarstva finansija i trezora BiH

U postupku provođenja propisa kojima je reguliran način uspostave jedinica unutarnje revizije u institucijama BiH, SHJ je zaprimila 19 zahtjeva za usuglašavanje pravilnika o unutarnjoj organizaciji. Svi ovi zahtjevi i prijedlozi pravilnika su detaljno razmotreni, sukladno nadležnostima SHJ i njihove usuglašenosti s važećim propisima kojima je regulirana ova oblast. Nakon što su pravilnici usuglašeni s navedenim propisima, SHJ je, sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji institucija BiH, dala svoju suglasnost čime su osigurani uvjeti za nastavak procedure izmjene pojedinačnih pravilnika o unutarnjoj organizaciji u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju. Zaključno s 31.12.2020. godine, ukupno 17 organizacija⁸⁰ je okončalo propisanu proceduru izmjene pravilnika.

Do kraja izvještajnog razdoblja 16 jedinica unutarnje revizije u navedenim organizacijama popunilo je poziciju rukovoditelja jedinice, na koje je SHJ dala sukladno Zakonu o unutarnjoj reviziji, a na temelju ispunjenosti propisanih uvjeta, potrebnu suglasnost za imenovanje.

SHJ je, u svrhu osiguranja potrebnih sredstava i provođenja procedura za zapošljavanje unutarnjih revizora u institucijama BiH, obavijestila sve institucije BiH na koje se odnosi navedeni zaključak Vijeća ministara BiH, te o tome upoznala i Ministarstvo financija i trezora BiH.

Od 2011. godine SHJ redovno, na godišnjoj razini, priprema na osnovu godišnjih izvješća jedinica unutarnje revizije Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije, koji se nakon odobrenja ministra financija i trezora BiH dostavlja Vijeću ministara BiH. Pored detaljnog informiranja o poduzetim aktivnostima po svakoj od obveza za koju je odgovorna, SHJ kroz Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije izvješćuje o stanju, aktivnostima i problemima u oblasti unutarnje revizije u institucijama BiH, te predlaže i mjere za poboljšanje stanja u oblasti unutarnje revizije, u vidu zaključaka Vijeća ministara BiH.

- (2) Od ukupno devet institucija BiH koje nisu u potpunosti uspostavile i kadrovski popunile jedinice unutarnje revizije i na koje se odnosi zaključak Vijeća ministara BiH da, zajedno sa Ministarstvom financija i trezora BiH, osiguraju sredstva i provedu procedure zapošljavanja unutarnjih revizora u 2020. godini, SHJ je u tijeku izrade GKI UR obavještava o sljedećem:
- dvije institucije su okončale aktivnosti na kadrovskom popunjavanju JUR, a to su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH i Služba za zajedničke poslove institucija BiH,
 - Ministarstvo vanjskih poslova BiH je u svibnju 2020. godine popunilo poziciju rukovoditelja JUR, dok je krajem 2020. godine pokrenulo i konkursnu proceduru za popunjavanje dvije pozicije unutarnjeg revizora, koja je okončana u I. kvartalu 2021. godine,
 - Sud BiH je, sukladno zaključku Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH s 8. žurne sjednice održane 15.07.2020. godine, poduzeo aktivnosti na pripremi dokumentacije i pribavljanju mišljenja neophodnih za dostavljanje Vijeću ministara BiH radi odobravanja novog zapošljavanja,
 - dvije institucije još nisu okončale aktivnosti na izmjeni pravilnika o unutarnjoj organizaciji, koji je u dijelu koji se odnosi na unutarnju reviziju usklađen s propisima iz oblasti unutarnje revizije (Ministarstvo sigurnosti BiH⁸¹ i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela BiH⁸²).

Preostale tri institucije koje nisu u potpunosti popunile jedinicu unutarnje revizije, a koje su prema članku 19. stavak (5) Zakona o proračunu institucija BiH i međunarodnih obveza za 2020. godinu bile obvezne da u 2020. godini okončaju prijem po jednog unutarnjeg revizora, su:

⁸⁰ 16 institucija + 1 javno poduzeće BHRT

⁸¹ Popunjena pozicija unutarnjeg revizora u studenom 2018. godine na osnovu pravilnika o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR. Novi pravilnik, koji je usklađen s propisima iz oblasti UR, je u fazi usvajanja.

⁸² Popunjena pozicija unutarnjeg revizora na osnovu pravilnika o unutarnjoj organizaciji koji nije usklađen s propisima iz oblasti UR. Novi pravilnik, koji je usklađen s propisima iz oblasti UR, je u fazi pribavljanja potrebnih suglasnosti radi dostavljanja Vijeću ministara BiH na usvajanje.

- Ministarstvo pravde BiH,
- Ministarstvo civilnih poslova BiH i
- Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

SHJ je zaprimila samo obavještenje Ministarstva civilnih poslova BiH da su osigurali sredstva u proračunu Ministarstva za 2020. godinu za zapošljavanje jednog unutarnjeg revizora. Od Ministarstva pravde BiH i Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nemamo informaciju o realizaciji ovog zaključka Vijeća ministara BiH.

(3) Na temelju godišnjih izvješća dostavljenih od strane jedinica unutarnje revizije ustanovili smo da su strateški i godišnji planovi rada unutarnje revizije odobreni od strane rukovoditelja institucija u svih 19 JUR čime su stvoreni uvjeti za njihov nesmetan rad.

Razdoblja donošenja strateških planova i godišnjih planova po jedinicama unutarnje revizije sukladno njihovim nadležnostima:

- JUR Parlamentarne skupštine BiH – veljača 2020. godine;
- Središnja jedinica za unutarnju reviziju MFT BiH – travanj – svibanj 2020. godine;
- JUR Ministarstva odbrane BiH – januar 2020. godine;
- JUR Ministarstva komunikacija i prometa BiH – prosinac 2019 – kolovoz 2020. godine;
- JUR Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH – siječanj – lipanj 2020. godine;
- JUR Granične policije BiH – siječanj – veljača 2020. godine;
- JUR Državne agencije za istrage i zaštitu – listopad 2019. godine;
- JUR Obavještajno – sigurnosne agencije BiH – prosinac 2019 – siječanj 2020. godine;
- JUR Uprave za neizravno oporezivanje – studeni 2019. godine;
- JUR Agencije za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka – prosinac 2019. godine;
- JUR Službe za zajedničke poslove institucija BiH – siječanj 2020. godine;
- JUR Ministarstva pravde BiH – prosinac 2019. godine;
- JUR Ministarstva civilnih poslova BiH – studeni 2019 – srpanj 2020. godine;
- JUR Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH – veljača 2020. godine;
- JUR Ministarstva vanjskih poslova BiH⁸³
- JUR Ministarstva bezbjednosti BiH – ožujak 2020. godine;
- JUR DUREkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH – siječanj 2020. godine;
- UR Agencije za pružanje usluga u zračnoj plovidbi – BHANSA – travanj 2020. godine;
- Radiotelevizija BiH – lipanj – srpanj 2020. godine.

(4) Jedinice unutarnje revizije izvijestile su SHJ da su usluge unutarnje revizije pružane sukladno pojedinačnim strateškim i godišnjim planovima rada, poštujući metodologiju rada odobrenu od strane SHJ.

Jedinice unutarnje revizije koje pružaju usluge unutarnje revizije za više institucija izvijestile su SHJ da su sačinile i odgovarajuće konsolidirane strateške i godišnje planove, koji na jednom mjestu objedinjavaju i daju pregled svih aktivnosti jedinica za plansko razdoblje⁸⁴.

(5) U svim institucijama BiH u kojima je uspostavljena unutarnja revizija osigurana su financijska sredstva kako bi osoblje unutarnje revizije moglo ispunjavati svoju obvezu u pogledu propisane kontinuirane profesionalne edukacije i pohađati obuke sukladno odobrenom planom obuka unutarnjih revizora.

⁸³ Jedinica unutarnje revizije Ministarstva vanjskih poslova BiH sačinila je u izvještajnom razdoblju Strateški plan rada za razdoblje 2021-2023. godine i Godišnji plan rada za 2021. godinu, s tim da napominjemo da je rukovoditelj jedinice unutarnje revizije imenovan u svibnju 2020. godine

⁸⁴ JUR MFT BiH je sačinila samo tablični prikaz planiranih / realiziranih revizija.

U Parlamentarnoj skupštini BiH nisu precizno alocirana sredstva za potrebe JUR i KPE unutarnjih revizora u odobrenom proračunu, te pohađanje obuka osoblja JUR ovisi od raspoloživosti sredstava.

Obvezu KPE ispunilo je svo osoblje unutarnje revizije na koje se ova obveza odnosila u izvještajnom razdoblju. Ukupno 35 zaposlenih u JUR ispunilo je obvezu KPE (u navedeni broj uključena su i dva zaposlena u SHJ).

(6) U svezi s traženom informacijom o razlozima nedostavljanja izvješća o radu Jedinice unutarnje revizije Ministarstva civilnih poslova BiH za 2019. godinu (izvješće nije zaprimljeno u SHJ u predviđenom roku, do 31. ožujka⁸⁵), Ministarstvo civilnih poslova BiH obavijestilo je SHJ da je predmetno izvješće dostavljeno SHJ u lipnju 2020. godine⁸⁶.

(7) Ministarstvo financija i trezora BiH i SHJ, sukladno zaključcima Vijeća ministara BiH, dostavili su Parlamentarnoj skupštini BiH Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2019. godinu.

Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH razmatrao je i usvojio Godišnje konsolidirano izvješće unutarnje revizije za 2019. godinu na 11. sjednici, održanoj 23.07.2020. godine. Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH razmatrao je i usvojio ovo izvješće na svojoj 11. sjednici, održanoj 01.09.2020. godine.

Broj: 02-1-16-7-38-20/21
Sarajevo, 29.03.2021. godine

RAVNATELJ

Ranko Šakota, v.r.

⁸⁵ Zakon o unutarnjoj reviziji institucija BiH, u članku 19. (1) i (4), definira da je rukovoditelj JUR obavezan da, u roku od 60 dana nakon završetka svake fiskalne godine, izda godišnje izvješće i isto dostavi rukovoditelju institucije i CHJ.

⁸⁶ Nakon što je Vijeće ministara BiH usvojilo Godišnje konsolidirano izvješće UR za 2019. godinu (6. sjednica održana 28.05.2020) i donijelo određene zaključke, AHJ je zaprimila (24.06.2020. god) Godišnji izvješće JUR MCP BiH za 2019. godinu koji je dostavilo Ministarstvo civilnih poslova BiH.